

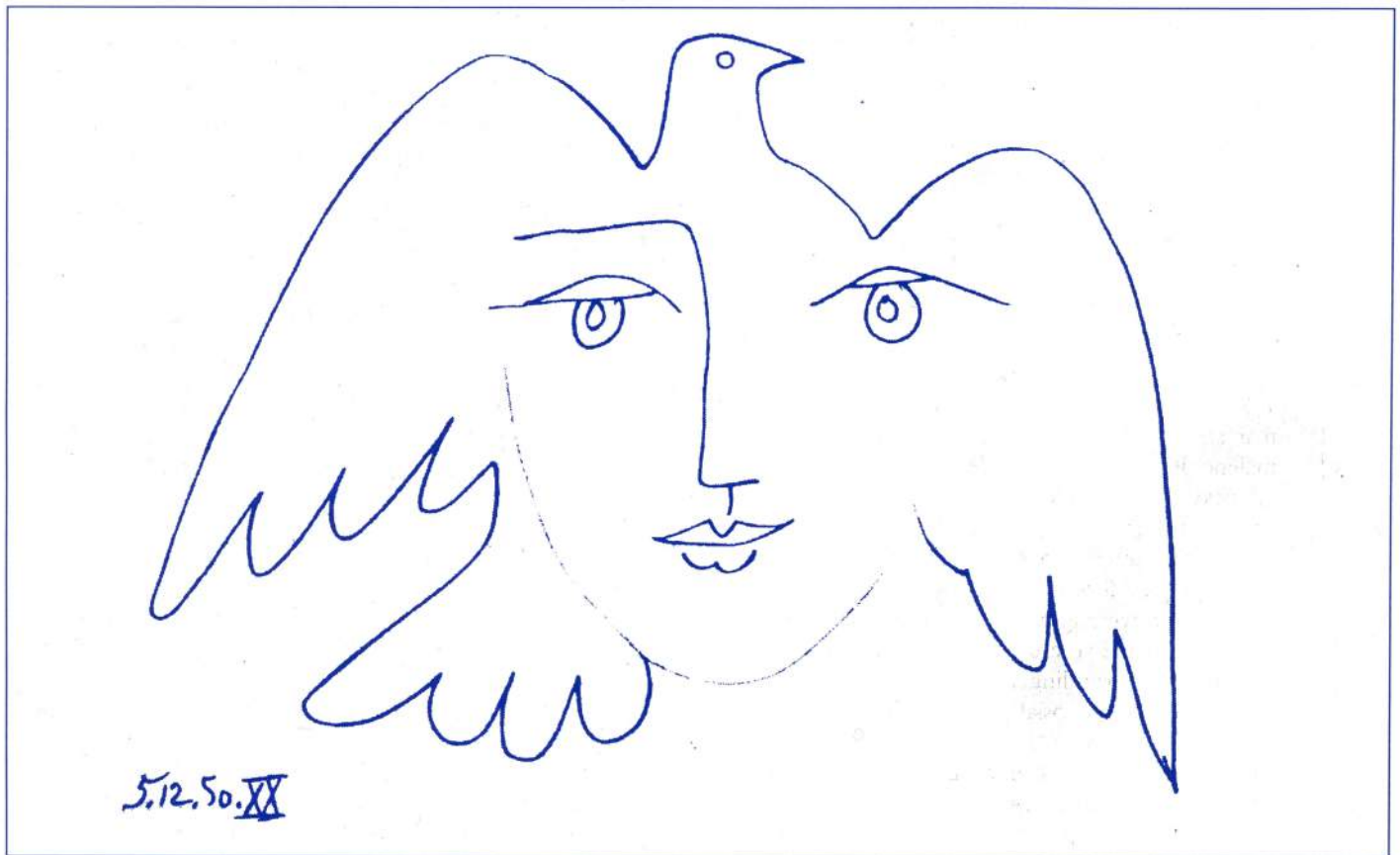

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

Mars 2000

Nr. 1 /60. ÅRGANG

Picasso: Fredens ansikt. Tilegnet fredsbevegelsen.

Innhold

Har verden råd til kvinner? Globalisering av kvinnefattigdom	side 4	Tsjetsjenia	side 9
WTO og kvinnene; WILPF og WTO	side 5	Store utfordringer for Øst-Timors kvinner	side 10
Satsing på fredsundervisning	side 6	Manglende kvinneperspektiv på konflikten mellom Eritrea og Etiopia?	side 12
WILPF 85 år! De første 25	side 7	Verneplikt og kvinner - likestilling?	side 16
Fem år etter Beijing-konferansen - Hvor står vi?	side 8	Tanker omkring tusenårskiftet	side 17

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)

Norsk seksjon av:

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Grunnlagt i Haag 1915

LANDSLEDER HAR ORDET

Året for fredskultur

Kari Løchen

Mye skjer i anledning Det Internasjonale År for Fredskultur (vedtatt av FNs Hovedforsamling 13. september 1999) FN-forsamlingen presenterte også Erklæring og Handlingsplan for Fredskultur som det har vært mye debatt om blant medlemslandene.

UNESCO la fram en rapport om fredskultur i august 1998 hvor begrepet fredskultur og fred ble utdypet, og man stilte spørsmål om hvordan fredskultur skapes og om målene. Rapporten inneholder en handlingsplan som legger vekt på tre hovedområder for aktiviteter:

Opplæring i fred, menneskerettigheter, demokrati, toleranse og internasjonal forståelse.

Forskning og formidling

Kapasitetsbygging og teknisk støtte til prosjekter på alle nivå. Målene vi setter oss er bl. a. å forandre verdier, holdninger og handlinger, fremme demokrati, eliminere fattigdom og store sosiale forskjeller og å vektlegge toleranse og solidaritet.

Allerede i 1999 ble det arrangert mange seminarer om fredskultur. Initiativtakere har bl.a. vært Den Norske UNESCO-kommisjonen, FN-sambandet, Nansenskolen og Kornhaug Fredssenter.

Ingeborg Breines, (leder for UNESCO-kontoret i Paris) har holdt flere foredrag om fredskultur her hjemme. Hun kunne fortelle at UNESCO opplevde en enorm interesse fra medlemsland og organisasjoner, så stor at UNESCO ikke kunne håndtere dette alene, og at de var glad for at også FN deltok. Pågangen var størst fra land som har eller har hatt ufred og fra kvinne- og ungdomsorganisasjoner. De multinasjonale selskapene var vanskelige å få i tale, men de levde i håpet. Blant de kontroversielle punktene har vært eneansvarsfordelingen mellom ulike FN-organ og spesielt UNESCOs rolle, avgrensningene mot internasjonal sikkerhetspolitikk og forslaget om å utrede retten til fred (Human right to Peace)

Utdanning og opplæring for alle er for UNESCO hovedfaktoren for å utvikle en fredskultur og et demokrati. Utdanning i skolen, i familien, gjennom massemedia sosiale institusjoner er det som kan gi barn og voksne innsikt i og forståelse av hva det dreier seg om.

Ingeborg fortalte at de hemningsløst bruker et norsk prosjekt fra Krokeldal skole i Tromsø: «Det er artig å være grei» Det er et pedagogisk opplegg som bare legger vekt på det som er positivt og ikke legger vekt på det neg-

ative. UNESCO vil også utvide samarbeid med ASP-skolene (UNESCO Associated Schools)

UNESCO skal velge ut flere land som skal bære fredskulturen fram. Et av de første som ble valgt, var Russland som kom i gang i 1999. Hvorledes Putin vil kunne kombinere dette med den nylig pålagte militæropplæring i skolen, er meg en gåte. Putin og forsvarsministeren er enige om at skolene skal sette av to til tre timer pr uke til dette faget. (Bl.a skal de ta fra hverandre og sette sammen Kalasjnikov). Å få avsluttende papirer fra den russiske ungdomsskole, der ungdommen går fra 14 - 15-års alderen til 16 - 17-årsalderen, blir umulig uten beviser på at men har vært igjennom pensum i militære fag.

Norge ligger langt etter når det gjelder fredsutdanning. I læreplanen for ungdomsskolen er faget nærmest fraværende. I mange land er det fredsstudier ved Universiteter og høyskoler, men ikke i Norge. Under konferansen i Tromsø i mai, vil fredsutdanning være et tema. I universitetskretser er det interesse for å opprette et fredskulturstudium. Raftostiftelsen har initiert et pilotprosjekt i Bergen, støttet av KUD, om fredskultur, konfliktløsning etc.

Det er i dag mange skjær i sjøen. Skal vi makte å skape en fredskultur som virkelig får gjennomslag, må en del forutsetninger være tilstede, og vi må arbeide på flere fronter for - kontroll av våpenhandel og våpenproduksjon og for en jevnere fordeling av ressursene (trass i mange fine planer er det 77 land som er fattigere i dag enn for 30 år siden). Det offentliges prioriteringer holder heller ikke mål. For det det kostet å holde den norske NATO-beredskapen én dag i Italia under krigen på Balkan, kunne man ha utplassert og lønnet 2000 konfliktløserne.

Perioden fra 2001 til 2010 er FNs Internasjonale Tiår for Fredskultur og Ikke-Vold for Verdens barn. Det er et fint vedtak, og vi - vi må fortsette å stå på.

I tilfelle noen skulle ha glemt det, vil jeg minne om den internasjonale kampanjen for fredskultur og ikke-vold, «Manifest 2000» som ble utarbeidet av en gruppe fredsprisvinnere i anledning markeringen av 50-årsjubileet for menneskerettighetserklæringen. Alle fredsvenner er oppfordret til å spre manifestet og samle underkrifter. Manifestet kan du få ved henvendelse til vårt kontor.

Fred og Frihet

Utgiver: Internasjonalt Kvinneliga for Fred og Frihet. Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Redaksjon: Landsstyret

Trykkeri og sats: WEBERGS Hurtigtrykkeri & Idéloft, Oslo.

Redaksjonen avsluttet 28. februar 2000

LEDER

OSSE mislykkes under norsk ledelse?

Ellen Elster

Har OSSE spilt seg sjøl utover sidelinja i løpet av det året Norge hadde lederskapet for organisasjonen? To viktige hendelser i løpet av 1999 kan tyde på det.

Den første hendelsen var rett før NATOs bombing av Kosovo. OSSE kom riktignok seint inn med mannskap i regionen. Mye tydet allikevel på at de hadde en trygghetskapende funksjon. Så ble de trukket ut for å muliggjøre NATOs bombing. Etterpå viser OSSEs egne rapporter at overgrep og brutalitet mot kosovo-albanere, og at etnisk rensing økte i omfang, da det skjedde.

Rapportene viser også at det ikke gjorde situasjonen enklere at albanske grupperinger, blant annet innen UCK-guerillaen, sto steilt på albansk nasjonalisme. Mange advarte mot dette før bombingene. Ikke bare fredsbevegelsen, men også mange forskere og offiserer, hevdet at krigen ikke kunne lykkes med til de grader manglende strategi og mål som umulig kunne skyte blink. I stedet valgte OSSEs leder, Knut Vollebæk, og med den norske Regjering og Storting i ryggen, å legge seg flat for NATOs hauker.

Så skulle en tro at OSSE og FN sammen med det internasjonale samfunnet ville stå klar med konflikt-løsende tiltak og gjøre sitt til at samfunnet fysisk ble satt i stand, og at demokratiske former ble raskt etablert. Men ingenting skjedde når krigshandlingene stoppet. Og det tok måneder før nytt mannskap var på plass. Da hadde ekstremister tatt seg til rette med overgrep og etnisk rensing som nå gikk den andre veien. Snart et år etter bombingene tok til, er det hat som preger forholdet mellom folkegrupper, vold og hevnaaksjoner er daglige hendelser.

Den andre hendelsen i 1999 var OSSEs handlingslamelse i tilknytningen til Russlands krigføring mot Tsjetsjenia. Kanskje er det urettferdig å dømme OSSE i denne saken. Det kunne virke som om organisasjonen

møtte veggen.

Russland taklet media på en helt annen måte enn under forrige krig, 1994 - 1996, i hvert fall i startfasen. Som oppstart til krigen hadde myndighetene klart å spre frykt om tsjetsjenske banditter som en mente sto bak en rekke bomber i boligområder rett før krigshandlingene startet. Samtidig fikk vi med tydelighet demonstrert gjennom norske medier hvordan russiske myndigheter manipulerte OSSE og Vollebæk, og hvordan han til slutt klarte å presse seg til et besøk i regionen.

Hva kunne OSSE ha gjort før? Situasjonen i regionen etter 1996 har vært eksplosiv med drap og bortføringer av utlendinger. Mye tyder på at russerne helt siden de måtte trekke seg ut, har lekt med fyrstikker i området.

Kunne OSSE ha bidratt til å lette situasjonen i denne perioden? Hadde det vært mulig å legge grunnlaget for forsoning og konstruktivt samarbeid mellom partene og få redusert kriminaliteten? Organisasjonen ville i så fall ha måttet arbeide med russernes holdninger til og myter om kaukaserne. OSSE kunne også ha spilt en mer aktiv rolle i forhold til det internasjonale samfunnet for å bygge opp Tsjetsjenia som et demokratisk samfunnet. I en oppsummering av Norges OSSE-formanskap (gjengitt i dette nummeret av fred & frihet) peker utenriksminister Vollebæk på de dilemmaene OSSE møtte, men han sier lite om mulige alternative strategier.

OSSE har sine helt klare begrensninger. Organisasjonen har knappe ressurser. Den består av en forsamling av 54 likestilte deltakerland hvor mange har motstridende interesser. Ikke uten grunn er OSSE blitt beskyldt for å være en prateklubb. Etter Kosovo kan det også tyde på at organisasjonen er blitt et underbruk av NATO. Så ære være det lederskap som tør å utfordre organisasjonens indre struktur for å gjøre den til et operativt instrument for å løse konflikter.

Deadline for nr. 2/2000: 15. mai

HAR VERDEN RÅD TIL KVINNER?

Au Berit Ås

Et gammelt og stadig aktuelt problem: Globalisering av kvinnefattigdom

I LO-Aktuelt nr 5/1998 finner vi en kronikk av Berit Ås. Hun har kalt den «Har verden råd til kvinner? Har Norge?», og den handler altså om den verdensomspennende og økende kvinnefattigdommen. Kronikken bygger på et foredrag hun holdt på Haag-konferansen sommeren 1999. Det er kjente utsagn fra langt tilbake om hvordan kvinnefattigdommen har utviklet seg både i I-land, men enda mer og langt verre i U-land.

Det er ikke nytt at globaliseringen og markedsøkonomien kan anklages for denne utviklingen. Men selv den amerikanske økonomen Ravi Batra som i sin publikasjon «Myten om frihandelen. Om fattiggjøringen av Amerika», dokumenterer at 80% av familiene i USA har fått redusert sin inntekt i løpet av en 12 årsperiode, erkjente at den dårligst stilte gruppen består av flest enslige, fattige kvinner som er eneforsørgere. Den danske økonomen Esther Boserups arbeid på sekstitallet viste hvordan bistand i afrikanske land sør for Sahara ikke hjalp kvinnene. Dette ble underbygget av to kvinner fra Nigeria og Oman som forteller om kvinnene som har ansvaret for syke, barn og gamle, men som allikevel fikk større arbeidsbyrder og mindre å leve av. Det Amerikanske Vitenskapsselskap avholdt en konferanse i 1975 hvor det ble framlagt tall som viste at verdens kvinner sto for mellom 66 og 75 % av verdens arbeid og den gang mottok bare 10 % av alle lønninger, og at de eide bare 1 % av all privat eiendom. Omlag 90 kvinner fra 55 land hadde utført 243 studier for å komme fram til disse tallene, og deres nedslående konklusjon var at «Alle disse forhold vil forverre seg i framtiden».

Det var arbeidet til Esther Boserup som bidro til at FN skjønte at Kvinnekonferansen i Mexico i 1975 var nødvendig. Tallene fra nevnte undersøkelse ble framlagt der, men de vestlige nasjonenes utsendinger ble oppbrakt over u-landskvinnenes snakk om nykolonialisering og de rike lands overgrep. Dessverre så det heller ikke

ut til at de oppsiktsvekkende tallene og den deprimerende konklusjonen fikk verdens økonomer til å forsøke å finne ut hvorfor det ville gå slik.

En tysk professor, Marie Mies, advarte i 1986 om at fortsatt økonomisk vekst i i-landene bare kunne skje ved bevisst utbytting av kvinnelig arbeidskraft og fattigfolk i koloniene. «Patriarkatets akkumulasjon» vil fortsette hvis kvinnene går tilbake til hjemmet, slik at de kan utføre gratis det arbeidet som velferdsstaten har betalt dem for tidligere, skrev hun. Satsingen på familien og at kvinnenes viktigste oppgave er å føde barn, hører sammen med begeistring for det frie marked. Slike tanker har også sammenheng med nye fascistiske strømninger.

Den stor fattigdomsutviklingen i u-landene, var det bl.a. den indiske professoren i kjernefysikk, økologi og kvinnestudier som dokumenterte Den store overføringen av nettokapital fra u-land til i-land i 80-årene førte f.eks til at levestandarden i u-landene falt med 30%. Forverringen ble imidlertid urettferdig fordelt og rammet mest kvinner og deres pårørende. Mange steder kunne den bli så mye som 50% dårligere. Det førte til at i noen fattige land ble det stadig flere kvinnelige industriarbeidere. For 20 år siden var 60% av verdens industriarbeidere kvinner som arbeidet under de mest kummerlige vilkår. Følgen av dette kvinneflertallet var at den internasjonale fagbevegelsen ikke lenger brydde seg om dem.

I de siste 10 år har velferdsordningene begynt å forfalle - først og fremst i USA - men også i andre rike land. Kvinneforskere har påvist at flertallet av kvinner i alle land hadde blitt fattigere i forhold til menn. I USA levde 51% av barn med en forsørger under fattigdomsgrensen, og tendensen er den samme i andre rike land. Kvinner som står bak undersøkelsen om forskjellige mekanismer som reduserer sjanser for likestilling og overlevelse konkluderer slik:

«... Personlige erfaringer, sammen med de som stammer fra de andre

bidragsytere, dokumenterer at selv om kvinner deltar i en økonomisk utvikling, som i noen grad gir dem fordel, så er systemet konstruert slik at det intensiverer menns dominans, prioriterer kapitalakkumulasjon og plasserer kvinner i underordnede posisjoner innen klassesystemet og innenfor rase-, kjønns- og kulturhierarkiene.»

Utallige er de dokumentasjoner vi har fått om undertrykking av kvinner. Internasjonale storkonsern, de multinasjonale selskapene utnytter kvinnelig arbeidskraft. De finner frem til kvinner i svake posisjoner som kan produsere i egne hjem. De har hverken avtaler eller arbeidsmiljø som arbeidere ellers har rett til. De arbeider i et system som gjør at de må ta de arbeidsopdragene de kan få uten anledning til å klage. En annen måte å undertrykke den kvinnelige arbeidskraften på, er å la dem bo i soldatbrakker under urimelige vakt- og sikkerhetssystem. Det er eksempler på at kvinner låses inne for dagen når de er på arbeid. Velkjent er situasjonen som kvinnelige industriarbeidere kom i under jordskjelvet i Mexico i 1985: De fikk ikke lov til å hjelpe til med å redde sine medsøstre som var begravd under rasene, før eierne hadde reddet sine maskiner. Så dårlig hjelp fikk kvinnene fra den statlige fagbevegelsen at mange døde, en katastrofe så forferdelig at kvinnene, for en gangs skyld utnyttet den til å skaffe seg enkelte faglige rettigheter. I Asia og i Afrika har kvinner beskjefteget seg selv. Tradisjonelle fagforeninger har da ofte avvist dem fordi de ikke har arbeidsgivere som forhandlingspartnere.

De fleste mannsamfunn sparer på lønninger til kvinner. «Verden har vanligvis ikke råd til kvinner. Erfaringer om hva de kan få kvinner til å arbeide gratis, gjør at de finner det urimelig å betale når ytelsene skal kjøpes. Blir det noe å fordele, ser menn som oftest egne interesser som viktigere enn et rettferdighetsløft for kvinner. Menn har vondt for å innse at kvinnearbeid kan være likeverdig med deres eget, selv når det tar like lang tid å utføre det og forutsetter like mange års utdanning.

WILPF om WTO

Foran WTO-konferansen i Seattle

I det nye tusenåret trengs ikke flere redskaper som hjelper de rike til å dominere over de fattige. Det er behov for å regulere internasjonal handel for å få til en global utvikling som kan gagne alle folk. Hvis ikke WTO blir mer åpen og stilles til offentlig ansvar, og arbeider for rettferdige handelsordning som tjener folk i alle land, har vår «globale landsby» ikke plass til en slik organisasjon.

Slik åpner WILPFs uttalelse som ble sendt til alle lands FN-delegasjoner før WTO-konferansen i Seattle. Uttalelsen ble også sendt til Utenriks-departementet i Norge av landsstyret i IKFF. I uttalelsen krever WILPF at det må iverksettes en grundig vurdering av hvilke virkninger nåværende avtaler under WTO har fått for utviklingslandene og for folks liv og miljø på hele kloden.

Utredninger og rapporter blant annet fra FN viser klart den økende kløften mellom rike og fattige land, og mellom rike og fattige innbyggere innen landene. UNDPs 1999 rapport om «Human Development» tar opp virkningene av globalisering med disse eksemplene:

I slutten av 1990-årene hadde den rikeste femtedelen av verdens befolkning:

* 86% av verdens brutto nasjonalprodukt (den laveste femtedelen hadde 1%)

* 82% av verdens eksportmarked (den laveste femtedelen bare 1%)

* verdens 200 rikeste personer mer enn fordoblet sin nettoformue i løpet av fire år, til over 1000 milliarder dollar.

* Den økende kløften mellom rike og fattige fører til sosiale oppløsning, voldelige konflikter og kriger over hele verden.

De store transnasjonale selskapene driver global kapitalisme og sikrer egen rikdom og maktposisjon gjennom liberalisering, privatisering og deregulering. De handelsavtalene WTO har forhandlet fram styrker og øker farten på den globaliseringsprosessen som vil fjerne hindringer for global flyt av de rike lands kapital og produksjon. Taperne i denne prosessen er utviklingsland og dere

innbyggere samt flertallet av folk for øvrig.

WTO undergraver også lokalt og globalt demokrati, og innsyn og politisk ansvar, noe som er grunnlaget for rettferdig deling og forvaltning av verdens rikdommer.

Den økende økonomiske og sosiale urettferdigheten rammer kvinner særlig hardt. Kvinner utgjør flertallet av billig arbeidskraft i eksportsonene, der de har slavelignende arbeidsvilkår og de mest grunnleggende normer for arbeidsliv og miljø blir brutt. De ødeleggende helsevirkningene av dette for arbeiderne selv og deres barn må rettes opp. Stadig flere kvinner blir drevet ut i prostitusjon, sexhandel og slaveri på grunn av den fattigdommen de blir påført.

Matsikkerheten er truet av en økende tendens til å bruke landbruksjord til å dyrke eksportvarer og som følge av det, øke bruken av den kjemiske og biogene landbruksproduksjonen. Dette påvirker også biologisk mangfold og jordas økosystem.

WILPF

* går mot ytterligere forhandlinger om liberalisering, særlig de som vil legge nye områder inn under WTOs mandat, blant annet investeringspolitikk og styringsformer. Vi går også mot de handelsrelaterte sidene av avtaler om opphavsrettigheter;

* krever grundige og omfattende oversikter og vurderinger av de virkningene nåværende avtaler under WTO har for utviklingsland og for folk generelt;

* krever at alle avtaler under WTO skal revideres med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, avtaler og konvensjoner om kvinners rettigheter, arbeidsrett, helse, utdanning og miljø, og for de forpliktelser nasjonale myndigheter har påtatt seg for å gjennomføre handlingsplaner fra verdenskonferansene om miljø og utvikling, befolkning og utvikling, sosial utvikling, kvinner og bosetting.

WTO

* WTO (World Trade Organisation) betyr Verdens Handelsorganisasjon. Organisasjonen ble etablert 1. januar 1995 og har hovedkontor i Genève i Sveits.

* WTO er etterfølgeren av GATT-avtalen og er en permanent organisasjon.

* WTO lager kjøregler for verdenshandelen - et regelbasert handelssystem. Målet er å øke den økonomiske veksten gjennom å liberalisere verdenshandelen. Det skal skje ved å praktisere prinsippet om ikke-diskriminering innen handel. Det vil si å redusere toll, subsidier, krav til grensekontroll og andre handelshindringer eller såkalte skjulte former for proteksjonisme.

* WTO har ministermøte annet hvert år.

* WTO har en effektiv domstol som løser handelstvister mellom medlemslandene. I praksis fører dette ofte til at domstolen presser fram åpning av nye markeder for de som vil eksportere.

* WTO har 135 medlemsland pr. november 1999.

* WTO-avtalen, St.ppt.nr. 65 (1994-95) er på 950 sider. Denne ble vedtatt i Stortinget 30. november 1994, to dager etter EU-avstemningen, og derfor nesten uten offentlig ordskifte.

Kilde: Med rett til å handla - eit informasjonshefte om Verdas Handelsorganisasjon (WTO) utgitt 1999 av ForUM for Utvikling og Miljø.

WTO OG KVINNENE

På WTO konferansen i Seattle møttes ikke bare delegater, politi og demonstranter, men også kvinneorganisasjoner fra hele verden. De satte WTO og kvinneinteresser på dagsorden fordi kvinner er et «ikke-tema» i WTO sammenheng. Organisasjonen mener at politikken som den fører, har en nøytral effekt på kvinner og menn. Men slik er ikke virkeligheten, slår Christine Wiik fast i en artikkel i 8. marsnummeret av Kvinner sammen.

Wiik viser til WTOs formål som er liberalisering av verdenshandelen, og at handelsavtaler som inngås, gir større makt til privat sektor og mindre makt til myndighetene. Dermed blir det vanskeligere for myndighetene å utforme egne utviklingsstrategier når stadig flere innenrikspolititiske anliggende blir lagt inn under WTO.

Spørsmål knyttet til kvinner og handel har ikke blitt satt på WTOs agenda fordi det generelt sett ikke reises spørsmål om sosiale konsekvenser av handel. Dette skyldes mangel på innsikt i den ubalansen i makt som eksisterer mellom kjønnene og kvinners underordnede stilling økonomisk og sosialt.

Det er umulig å oppnå bærekraftig vekst og sosial utvikling uten å ta hensyn til kvinner fordi de utgjør majoriteten av de fattigste, arbeidskraften i jordbruket, billig arbeidskraft, og at det er kvinnene som reproduserer og vedlikeholder arbeidskraften. Kvinneorganisasjoner som arbeider med lokale problemer, som vold mot kvinner, utelukker ikke overordnede sosiale og økonomiske rettigheter. Liberaliserings mekanismene som innføres av institusjoner som WTO, IMF og Verdensbanken, påvirker kvinners hverdag. For eksempel har mange gruvearbeidere i Sør-Afrika mistet jobben fordi prisen på gull har gått ned. Dette er makro-økonomiske forhold som påvirker kvinner direkte, fordi økt arbeidsløshet fører til økende alkoholmisbruk, og som øker volden mot kvinner, skriver Christine Wiik.

Kvinner sammen utgis av FOKUS.

SATSING PÅ FREDSENDERSVING

Fredsfag i høyere utdanning

Au Johanne Skog Gripsrud

Christine Lager, kårer på IKFFs møte i Sandnes. Foto: JSG

På årsmøtet i Sandnes IKFF-avd. den 17. februar, var Christine Lager, Oslo kårer over temaet: «Fredsendersving ved høyere skoler og universiteter».

Christine hadde mange tanker om det aktuelle temaet. Hun hadde en god forsamling å dele sine tanker med, IKFFs Stavanger-avdeling var representert, og det nye Freds-senteret i Sandnes og Pedagogisk Høgskole i Sandnes var også med.

Christine ga først en orientering om arbeidet som pågår i vårt land for å komme et skritt videre med fredsendersving.

Christine ga en liten innføring i studier og undersøkelser hun hadde foretatt. I korte trekk gikk de ut på å finne ut noe om hvordan folk oppfattet eget og skolens ansvar for utvikling av fred, fredskultur og konfliktløsning uten vold. «Har vi ikke dette inkludert i alle fag på alle nivåer i vårt skolesystem?», var innvendinger og synspunkter som kom frem. «Må fred studeres teoretisk eller praktisk, eller kan vi overhode lære å skape fred? Hva er det vi har bruk for å vite? Hvilke muligheter finnes i Norge til å studere fredskultur eller fredsfag? Eventuelt - skal konferanser og seminarer fortsatt finansieres av private midler?

I debatten ble det nevnt at Forsvarsdepartementet bevilger milliardbeløp både til krigsendersving og våpeninnkjøp pluss bevilgninger til fredsopprettende styrker i konfliktområder utenfor Norges grenser. Der finnes pengene som kanskje kunne søkes til fredsarbeid? Om forslaget var alvorlig ment, så ble det i allefall imotegått. Kanskje IKFF heller bør ta opp igjen forslaget om å få et fredsendersvingdepartement.

Christine Lager får vi sikkert høre mer til i det arbeidet som er i gang for å få fredsarbeid inn i høyere utdanning. Hun fikk hjertelig takk fra forsamlingen og ble ønsket lykke til i arbeidet for å tenne nytt håp for det nye årtusen.

Fredsendersving i Norge?

Trond G. Rasmussen

Norge har et meget godt rykte internasjonalt, blant annet som fredsmegler og vertskap for Nobels fredspris. Norge har et ansvar både nasjonalt og internasjonalt for å håndtere de økende antall konflikter på en ikkevoldelig måte. Til dette er det behov for ressurspersoner med teoretisk og praktisk faglig bakgrunn. Vi må innføre fredsendersving på høyskole- og universitetsnivå.

Siden juni 1999 har det eksistert en livskraftig arbeidsgruppe for fredsendersving tilknyttet Haagsekretariatet.

Fredsendersvinggruppen har startet et større prosjekt for å lage en meget omfattende database på internett. Denne skal inneholde ulike ressurser for fredsendersving - både til selvstudier og til skoleverket på

alle studietrinn. Dette er en stor satsing som vil kreve mye tid, kunnskap, fantasi og energi før den er klar.

For tiden er mange av medlemmene i gang med å forberede ulike workshops til den store fredskonferansen i Tromsø i mai. Nylig avholdt fredsendersvinggruppen et framtidsserkersted over en helg for å skape visjoner for fredsendersving i Norge. Arbeidet til fredsendersvinggruppen står også i en internasjonal sammenheng. En av de ni verdensomspennende kampanjer fra Haagkonferansen, skal fremme fredsendersving. Arbeidet som gjøres i Norge, er allerede blitt lagt merke til, men så har vi også en lang vei å gå. Sammenliknet med mange land ligger Norge langt etter når det gjelder fredsendersving - foreløpig.

TROMSØKONFERANSEN

Velkommen til Tromsø og «Higher Education for Peace», en 3-dagers konferanse om koblingen mellom utdanning og fred som går av stabelen 4.- 6. mai.

Konferansen er del av prosjektet «Dialog for fred», som søker å fremme utviklingen av fredskultur ved å fokusere på fredsendersving innen høyere utdanning. Prosjektet består av to separate, men gjensidig utfyllende tiltak: en fredskonferanse som på norsk kalles «Fredsendersvingende arbeid i høyere utdanning» og et nettverksliggende tiltak for integrering av læring om fredsbetingelser i universitets- og høyskolesystemet, kalt «Fredsnettet».

Prosjektet følger opp visjonene fra UNESCOs verdenskonferanse om høyere utdanning i Paris oktober 1998. I første omgang er hovedmålet å få flest mulig studenter og faglig ansatte på Norges høyskoler og universiteter til konferansen - for å få dem i tale om hvordan fredsendersving eller kan gjøres relevant på deres fagom-

råde. I tillegg er ressurspersoner fra ulike deler av verden invitert til Tromsø. Konferansen vil foregå på engelsk. Totalt er rundt 500 deltakere ventet til konferansen i mai.

For å sikre at konferansen ikke blir et enkeltstående arrangement, men at denne bidrar til å inspirere til videre arbeid for etableringen av en fredskultur, vil konferansen bli fulgt opp med etablering av et nettverk: Fredsnettet, for å kanalisere nye ideer og engasjement, og for å iverksette noen av konklusjonene fra fredskonferansen i de norske institusjonene for høyere utdanning.

Følg med, programmet blir ferdig trykt i midten av mars. I mellomtiden kan du besøke hjemmesidene på Internet: <http://www.peace.uit.no>. Du kan også få mer informasjon/ be om å få tilsendt program ved å henvende deg til Senter for miljø- og utvikling i Tromsø (SEMUT) på telefon 77 64 55 27.

WILPF 85 år i de første 25

Au Mari Holmboe Ruge

I månedsskiftet april/mai 1915 møttes vel 1.200 kvinner fra 12 land i Haag til den aller første interna-sjonale kvinnefredskonferansen. Det er 85 år siden da både WILPF og IKFF ble stiftet. I dette og neste nummer av fred og frihet gir Mari Holmboe Ruge leserne et blikk inn i historien.

De aller fleste som møttes i Haag, kom fra Holland, men ca 200 kom fra andre land. Det var store vanskeligheter med å få samlet deltakerne til denne kongressen. Krigen hadde ført til stengte grenser og minelagte farvann, og kontakt med borgere fra «fiendeland» ble fordømt av mange. Mange av deltakerne ble betraktet som illojale og nærmest landssvikere da de kom tilbake og argumenterte for internasjonal mekling istedet for krigføring.

Fra Norge deltok sju representanter fra «Komiteen for Tilslutning til Kvindernes Internationale Kongres i Haag». Komiteen bestod av en rekke fremtredende kvinner, blant annet Kristine Bonnevie, Karen Grude Koht, Ragna Nielsen, Gina Krog og Fernanda Nissen. Komiteen samlet inn reisepenger til delegatene og på bare åtte dager også 24.000 underskrifter på en hilsningsadresse til kongressen. Tre andre var utsendinger fra andre norske kvinneorganisasjoner.

Kongressen i Haag vedtok et langsiktig fredsprogram med krav om åpenhet og demokrati i internasjonale forhold. Ideen om et internasjonalt forum for fredelig løsning av internasjonale konflikter ble lagt fram. Stemmerett og like politiske rettigheter for kvinner og menn var kravet. Derfra stammer «frihet» i IKFFs navn.

Hovedsaken for kongressen var krigen som raste. De nøytrale land ble bedt om å «ta øyeblikkelige skritt for å sammenkalle en konferanse som kan tilby mekling om vilkårene for en

WILPF
- delegasjonen
i Norge

fornuftig fredsløsning på grunnlag av forslag fra hver av dem». I mai 1915 reiste to grupper av delegater til 14 europeiske land. De la fram forslagene for statsjefer og regjeringer, og for Paven. I Norge ble kvinnene mottatt i audiens hos Kong Haakon. Dette skjedde altså midt under den verste gass- og skyttergravskrigen.

Kvinnene fra Haag møttes igjen etter krigen, i 1919. Denne kongressen stiftet formelt WILPF som en internasjonal organisasjon.

Stikkord for WILPFs hovedsaker i 20- og 30-årene: Aktiv motstand mot økende fascisme, kamp for rettferdige og ikkevoldelige løsninger på regionale konflikter blant annet mellom Irland og Storbritannia, arbeid for flyktingers og statsløses rettigheter, innsamling av 6 millioner underskrifter for nedrustning i 1930-31, og aktiv støtte til Folkeforbundet, ILO og andre nye internasjonale organisasjoner.

WILPF sendte sine representanter til ulike land og regioner (blant annet Haiti, China, Ukraina og Palestina) for å samle informasjon og legge grunnen for sin egen politikk på internasjonalt kvinnegrunnlag og holdt regelmessig egne kongresser i Wien, Dublin, Honolulu, og Praha. De hadde også observatører på Folkeforbundets ulike møter og konferanser.

I siste halvdel av 30-årene protesterte WILPF mot Hitlers annektering

av landområder utenfor Tyskland, og ba verdenssamfunnet gå inn med sanksjoner. Men denne gang følte mange av fredsveteranene at inter nasjonal mekling ikke var aktuelt. Hitler og fascismen måtte bekjempes. Økonomisk boikott ble nevnt som en mulighet.

Etter krigsutbruddet i september 1939 holdt de skandinaviske seksjonene et krisemøte. 10. desember, da Nobelprisen skulle vært delt ut, var det en stille demonstrasjon og massemøte i Oslo med kvinner fra mer enn 20 norske organisasjoner. IKFFs leder Marie Lous Mohr var blant talerne.

Det internasjonale styremøtet i desember 1939, det siste på 6 år, forsøkte å få nøytrale regjeringer til å prøve å finne måter å mekle på. Den hollandske og den norske seksjon hadde sendt inn forslag om hvordan vitenskapens ressurser kunne mobiliseres for varig fred. Møtet vedtok også å gjøre som i 1915, å møtes til en kvinnes fredskongress når krigen var over, for å drøfte vilkår for en «rettferdig og varig fred».

Ved 70-årsjubileet for 15 år siden markerte IKFF historien blant annet gjennom et eget hefte. Noen eksemplarer finnes på kontoret. Historien til IKFF i Norge fram til 1940 er trykt i et spesielt hefte, som også kan fås fra kontoret.

FEM ÅR ETTER BEIJING

- Hvor står vi?

Au Mari Holmboe Ruge

I juni i år skal FN markere jubileet og samtidig vurdere hvor langt verdens land er kommet med gjennomføringen av handlingsplanen fra Beijing for verdens kvinner. Både WILPF internasjonalt og IKFF var aktive under kvinnekongressen i 1995. Vår representant Edel Havin Beukes deltok som observatør i den norske offisielle delegasjonen. Hennes rapport finnes i Fred og Frihet høsten 1995.

«Beijing-plattformen»

har tolv avsnitt med handlingsforslag: Fattigdom, Utdanning og opplæring, Helse, Vold mot kvinner, Væpnet konflikt, Politikk og ledelse, Økonomi, Likestillingsmekanismer, Menneskerettigheter, Media, Miljø, og Jentebarnet. Alle regjeringer som deltok på konferansen, har sluttet seg til plattformen. Norske myndigheter laget høsten 99 en rapport til FN om hvordan punktene er gjennomført i vårt land. Nettverket FOKUS, der også IKFF er med, inviterte til å lage en norsk «alternativ rapport», med synspunkter fra kvinneorganisasjonene på gjennomføringen.

IKFF er en liten organisasjon som må prioritere sine arbeidsområder. I FOKUS-sammenheng valgte vi å konsentrere oss om punktet «kvinner i væpnet konflikt». Beijing-plattformen foreslår blant annet å øke kvinners deltakelse i beslutningsprosesser om fred og sikkerhet, å redusere overdrevne militærutgifter og bedre våpenkontroll, å fremme ikkevoldelig konfliktløsning, å fremme kvinners bidrag til en «fredskultur». Alt sammen punkter som kunne vært tatt ut av IKFFs eget arbeidsprogram.

Hva har Norge gjort?

Hva står i den norske rapporten på dette punktet? Ikke ett ord om det plattformen faktisk handler om. Det som er omtalt, er en plan for å øke kvinnedeltakelsen i Forsvaret og for bedre karriere-mulighetene for kvinner i offiserkorpsen! Egentlig ganske pinlig for vårt land, ikke minst i 1999 da vi hadde formannskapet for OSSE og la stor vekt i taler og dokumenter på ikkevoldelig konflikthåndtering og medvirkning fra NGO-er. Her har ikke venstre og høyre hånd i regjeringskontorene arbeidet sammen.

Denne tabben fra myndighetene vakte oppsikt langt ut over IKFFs rekke. Med god støtte fra FOKUS' ledelse engasjerte

vi oss i arbeidet med alternativrapporten. Her foreslår vi blant annet at Regjeringen skal sørge for en kartlegging av kvinneorganisasjonenes arbeid for konfliktløsning i land og områder som er truet av krig, og at Regjeringen skal gi økonomisk støtte til samarbeid mellom norske og lokale kvinneorganisasjoner i deres arbeid for demokrati, menneskerettigheter og konfliktløsning. Den norske alternativrapporten ble spredt på møtet, og var lett synlig fordi den var kopiert på knall gult papir. Slike møter er jo preget av en overflod av stensiler og brosjyrer, så det er ikke lett å bli lagt merke til. Rapporten kan fås fra FOKUS og finnes også på deres hjemmeside.

Regionalt møte i Geneve

I januar ble det forberedende møtet for Europa og Nord-Amerika holdt i Geneve. Tilsammen omkring 600 kvinner fra over 30 land deltok i en «NGO working session» som tok for seg noen av punktene i plattformen, blant annet Kvinner i væpnet konflikt. Fra FOKUS og Norge var vi bare fire personer. Dette er en viktig fase for NGOenes deltakelse. All erfaring med internasjonalt arbeid viser at organisasjonene må komme tidligst mulig inn i prosessen med sine synspunkter for å bli hørt. Resolusjoner og demonstrasjoner utenfor forhandlingslokalene i slutfasen kan være bra for media og opinionen, men det påvirker sjelden konklusjonene. Barne- og familiedepartementet har feilvurdert NGOenes innsats når midler bevilges til deltakelse i slutfasen og ikke tidligere i prosessen.

WILPF hadde representanter tilstede fra Nederland, Canada, Frankrike, Russland, Norge og Sverige. Dessuten gjennomførte WILPF en egen workshop om helseskader for kvinner av radioaktiv stråling i krig og konfliktsituasjoner. Jeg deltok både fra FOKUS og WILPF i gruppen som diskuterte Kvinner og væpnet konflikt. Etter to dager kom vi fram til en del felles konklusjoner, som ble presentert for den offisielle konferansen av WILPFs nye generalsekretær Michaela Told. Her tok vi opp tre kjernespoørsmål:

- * Nedrustning og reduksjon av militærbudsjettene, omlegging av militær produksjon til sivile formål og krav om at regjeringene må lage konkrete timeplaner for dette.
- * Samarbeid mellom myndigheter og «det sivile samfunn» særlig kvinne-

organisasjoner som arbeider for kampanjer og utdanning for fred og menneskerettigheter.

- * Krav om åpenhet i sikkerhetspolitiske spørsmål.

Michaelas innlegg sluttet slik. «Vi kvinneorganisasjoner forplikter oss til å arbeide for en fredskultur. Vi spør dere, som er våre valgte myndigheter: Vil dere gjøre det samme?»

Geneve-møtet drøftet også andre spørsmål: Vold mot kvinner og jenter, handel med kvinner, kvinner og økonomi, og kvinner og ledelse. Resten av handlingsplanen fra Beijing skal diskuteres i New York i mars.

Prosessene videre

Vurderingsprosessen fortsetter under det årlige møtet i FNs kvinnekommisjon i mars i New York, og deretter i FNs spesialsesjon i juni. Det blir mulig å søke reisestipend til junimøtet, for å høre på de offisielle møtene og delta i NGO-virksomhet ute i byen. FOKUS koordinerer fortsatt NGO-innsatsen fra norsk side.

FOKUS' hjemmeside

www.fokuskvinner.no har løpende oppdatering om hele Beijing+5-prosessen.

FREDSBYGGENDE KVINNER

Det internasjonale kampanjenettverket, «Women Building Peace: From the Village Council to the Negotiating Table», har tatt mål av seg å samle 250 000 underskrifter som skal leveres generalsekretær Kofi Annan ved starten av FNs Generalforsamling i september.

I teksten til oppropet kreves økt kvinne-deltakelse i fredsforhandlinger. Løftene fra Beijing er ikke oppfylt. Kvinner må få myndighet som beslutningstakere i fredsforhandlinger og delta i gjenoppbygging og forsoningsarbeid.

Økt beskyttelse av kvinnelige flyktninger og internt fordrevne, opphevelse av straffefrihet for krigsforbrytelse utført mot kvinner og mer midler til kvinner og kvinneorganisasjoner som arbeider for fred, er også blant kravene.

Mer informasjon på hjemmesidene:

http://www.internationalalert.org/women eller Norges Fredsråd for å motta underskriftsbrev: telefon 22 98 26 30. E-post norpeace@c2i.net

TSJETSJENINA

Au Ellen Elster

Kvinneligaen har siden krigen i Tsjetsjenia 1994 -1996 fulgt utviklingen i Kaukasus-regionen. Ikke minst er det takket være Zoia Grannes som kommer fra området, og som har sørget for å holde oss løpende informert om situasjonen.

Det som følger er en oppdatering av situasjonen og kvinneligaens aktiviteter.

Krigen i Tsjetsjenia blusset opp igjen sist høst. Ikke uventet, vil mange som har fulgt utviklingen i området, hevde, og mange mener at Russland ønsket hevn for tapet i 1996. Området er dessuten for verdifullt på naturressurser, til å ville la det gå tapt for Russland.

Allikevel er det ikke riktig å gi Russland all skylda for situasjonen. Også Vesten må påta seg sin del av ansvaret. Med opphør av det kommunistiske styret, åpnet det opp for diskusjoner om territorialt herredømme og nasjonale rettigheter. Det internasjonale samfunnet aksepterte allerede i utgangspunktet Russlands rett til makt over Tsjetsjenia uten å vurdere menneskerettigheter. Russland har fått frie hender til å håndtere det som kalles for «interne forhold».

Etter krigen i 1996 fikk den lovlig valgte regjeringen i Tsjetsjenia ingen støtte eller hjelp til å bygge opp samfunnet igjen, og det til tross for tallrike appeller til det internasjonale samfunnet. Russland sørget for å stoppe all kommunikasjon med utenverdenen, og det var vanskelig for tsjetsjenske politikere å reise utenlands for å tale sin sak. Dette kan være en forklaring på at tsjetsjenerne ikke har fått bygget opp institusjoner som kunne håndtere kriminaliteten og sikkerhetsproblemene i området.

Russisk kvinneliga fordømmer overgrep mot den tsjetsjenske sivilbefolkningen

Sammen med den russiske paraplyorganisasjonen «Kvinner for liv uten krig og vold» har den russiske avdelingen av WILPF fordømt den russiske regjeringen for at den fører krig mot sitt eget folk i stedet for å anholde terroristene som har stått bak bombene i russiske byer.

- De russiske myndighetene fører krig i sitt eget land, og som fører til

at det er befolkningen som lider, skriver de i en uttalelsen. - Vi fordømmer at vold svares med vold når vi ser at hjemmene til den sivile befolkningen i Tsjetsjenia bombes, skriver de videre.

- Vi er dypt overbevist om at de militære aksjonene i Tsjetsjenia, de massive bombene som er rettet mot sivile mål, og at sivilbefolkningen blir drept, ikke vil løse eller redusere terrorismen. Dette vil bare føre til en uungåelig partisankrig, en lang og blodig konflikt som stadig flere russiske soldater må delta i, økt konflikt mellom folkegrupper og grupper som representerer ulike trosretninger, og i tillegg vil fattigdommen øke blant det russiske folket på grunn av ekstra krigsutgifter. Vi tror ikke at russiske myndigheter vil løse kampen mot terrorismen på denne måten.

Norsk kvinneliga krever stans i krigen i Tsjetsjenia

Landsstyret i IKFF sendte ut en pressemelding og leverte en uttalelse til den russiske regjeringen gjennom ambassaden i Oslo rett før jul. Uttalelsen ble også holdt som appell under en punktdemonstrasjon utenfor ambassaden.

Landsstyret sammenlignet situasjonen i Tsjetsjenia med situasjonen i Kosovo for bare et halvt år tidligere, og pekte på at IKFF ikke kunne være passiv tilskuer til grove brudd på menneskerettighetene hvor begge områdene er deler av større nasjonalstater.

- Vi aksepterte ikke at den jugoslaviske regjering terroriserte kosovoalbanerne. Vi aksepterer ikke at russiske myndigheter fordriver sivilbefolkningen fra sine hjem. Vi aksepterte ikke at de bruker «interne forhold» som argument for å nekte OSSE, menneskerettighetsorganisasjoner og humanitære organisasjoner adgang til regionen.

Videre ble det vist til det inter-

nasjonale samfunnets medansvar for overgrep på folkegrupper fordi det ikke engasjerte seg tidligere i Kosovo og i Tsjetsjenia.

- IKFF aksepterer ikke at den russiske regjering bomber sine politiske motstandere i Tsjetsjenia. Vi aksepterte ikke NATOs folkerettsstridige bombing av Jugoslavia, og pekte bl.a. på muligheten for farlige ringvirkninger for andre konfliktsituasjoner i verden. Etter vår oppfatning har NATOs krigføring - med OSSEs aksept - bidratt til å legitimere Russlands angrep mot Tsjetsjenia. Men dette fritar ikke Russland fra ansvaret for sin brutale framferd overfor det tsjetsjenske folk.

Tsjetsjenia-prosjektet i Bergen fortsetter

I september 1999 sende Bergenavdelingen eit brev til alle som støtta prosjektet med informasjon om at vi vil halde fram med å sende pengar til kvinneorganisasjonen Nord-kaukasiske kvinner i Tsjetsjenia. Dei har teke på seg å fordele pengane på ei gruppe krigsskada barn. Vi har fått kvittering for mottekne pengar og ein video som viser utdeling av pengar til barna under ein seremoni der den norske OSSE representanten var tilstades.

Sidan den gongen har situasjonen forverra seg dramatisk, og folk i området har meir bruk for hjelp enn nokon gong. Vi vil kalle inn til eit møte der vi vil drøfte korleis vi skal vidareføre dette arbeidet. Dei ungane vi hadde kontakt med er det vanskeleg å nå no, men det er mange barn i flyktningeleirane som treng hjelp.

Eva Fidjestøl

Vollebæk om Tsjetsjenia

For tre år siden sluttet den tragiske krigen i Tsjetsjenia. Nå finner nye kamphandlinger og terroraksjoner sted. Avslutningen av krigen medførte ikke en virkelig fred. Det ble skapt ny grobunn for økonomiske og sosiale problemer, for religiøs fundamentalisme og terrorisme.

Dette har ført til en ulykkelig situasjon for befolkningen og har hatt en destabiliserende effekt i Nord-Kaukasus. De pågående kamphandlingene gjør den humanitære situasjonen enda vanskeligere. Maktanvendelsen kan få negative følger i hele regionen.

OSSE har en støttegruppe til Tsjetsjenia, som p.g.a. sikkerhets-situasjonen har måttet oppholde seg i Moskva de siste månedene. Gruppen gir oss likevel muligheter for å bidra til en fredelig løsning. Vi har gjort dette klart for russiske myndigheter, men svaret har se langt vært negativt.

Jeg drøftet senest saken med visenutenriksminister Gusarov da jeg mellomlandet i Moskva tidligere i dag.

Dette viser klart OSSEs dilemma. Preventivt diplomati og konflikt-løsning kan bare fungere dersom partene er interesserte i å benytte seg av organisasjonen. Det er utilfredsstillende å måtte stå på sidelinjen og se en konflikt utvikle seg. Dit er det vanskelig å forklare opinionen, og dette kan på sikt undergrave OSSEs troverdighet.

Et utdrag fra en foreløpig oppsummering av Norges OSSE-for-mannskap, som utenriksminister Knut Vollebæk holdt i Oslo Militære Samfund 4. oktober 1999.

STORE UTFORDRINGER FOR ØST-TIMORS KVINNER

Au Ellen Elster

Sist høst var et vendepunkt for Øst-Timor. Etter mange år med blodig undertrykking står landet overfor store utfordringer. Alt må bygges opp fra grunnen. Mat, arbeid, helse, skole, infrastruktur, demokrati er bare noen elementer som nå ligger i ruinene. Store ressurser er nødvendig for å få landet på fote igjen. I denne fasen er Øst-Timors kvinner viktige aktører, ikke minst for å sikre deltaking i politikk og samfunnsliv, og at deres rettigheter blir ivaretatt.

Flere framtrepende kvinner fra Øst-Timor innledet til debatt en høstmørk novemberkveld i Oslo om kvinnenes rolle i Øst-Timors frihetskamp og om framtida for sjølstendighet. De fleste har bodd i eksil i Portugal eller i Australia fram til frigjøringen. De snakket om kvinneorganisering og motstandskamp under den indonesiske okkupasjonen fra 1975 til 1999. De snakket om flyktingenes situasjon og om kvinnenes rolle i gjenoppbyggingen av en ny nasjon. FN har nå overtatt et midlertidig ansvar for Øst-Timor.

Kvinner deltaking i frigjøring og oppbygging av landet

Lucia Lobato er jurist og arbeider i frigjøringslederen Xanana Gusmaos sekretariat. Hun forteller at kvinner fra Øst-Timor har deltatt i kampen på et veldig tidlig tidspunkt side om side med mennene i kampen for en fri nasjon. Nå begynner kampen for kvinnenes menneskerettigheter.

- Vi kan snakke om flere faser. Den første fasen var under selve frigjøringskampen. Da snakket vi kvinner ikke om egne problemer. Nå er vi inne i den andre fasen, nå som landet er frigjort. Da er det viktig at kvinnene deltar i oppbyggingsarbeidet, og at de må være klar over den rollen de skal ha. Som jurist tenker jeg at kvinner og menn skal ha de samme rettighetene som borgere. Utvikling av nye lover er viktig for å tilpasse kvinners rettigheter.

- Står dere nå i fare for at situasjonen for kvinnene vil bli snudd? Må kvinnene kjempe mot sine egne menn i tida framover?

- Vi vil aldri at det skal få skje. Kvinnenes stilling i samfunnet er ikke bare et problem for Øst-Timor. Mange samfunn strever med det. I vårt land er det også vanskelig. Vi har langt igjen før vi blir lik Norge i likestilling. Vi må også gå foran for å lære og vise våre medsøstre om rettighetene deres. Det er få kvinner i ledelsen, men vi har allikevel mange flotte kvinner, og vi har også mistet mange kvinner. Gusmao er veldig opptatt av dette problemet, sier Lobato.

- Hvordan inkluderes kvinneorganisasjonene i gjenoppbyggingen av samfunnet?

- For øyeblikket er det vanskelig å snakke om regjering fordi det er FN som styrer. Det finnes veldig mange forskjellige organisasjoner. Så vi håper etter hvert at disse kan jobbe sammen med folket. Vi prøver å finne fram til personer i Australia og Portugal som kan trekkes med i gjenoppbyggingen.

Carmen Araujo representerer Øst-Timors kvinneorganisasjon i Lisboa og bor sjøl i Portugal. Hun forteller om situasjonen og planer for gjenoppbygging av landet.

- Nå står Øst-Timor foran en rehabiliteringsperiode og landet har store problemer. Det er mangel på det meste, som mat, medisiner, legehjelp og bolig. Vi mangler grunnleggende matvarer. Mange barn dør dels på grunn av sult, men også av underernæring. Det er vanskelig å finne riktig mat til barna. Det er mangel på legehjelp og legemidler. Det er mange alvorlige sykdommer som ikke blir behandlet som malaria, tuberkulose. Vi kan forvente at situasjonen bare vil bli verre tida framover.

- Også på Øst-Timor kan det være kaldt, særlig i fjellene. Husene er i en slik stand at de ikke kan beskytte folk mot kulde og regn. I tillegg er hygieniske forhold dårlig. Mange personer har forsvunnet og det er problemer med dem som er tatt til fange. Mange kvinner er blitt voldtatt av den indonesiske militsen.

- Vi har tenkt å organisere grupper i forskjellige områder som skal jobbe med de forskjellige problemene. Hjelpegruppene skal blant annet jobbe i forhold til helse. De skal ha oversikt over vaksinasjonsprogram. Så har vi tenkt å lage matbanker for å bote på matmangelen. Gruppene vil også sørge for boliger, men i første omgang må det bli midlertidige boliger. Mange barn har mistet foreldrene sine. Vi skal etablere informasjonskontor slik at vi kan få til familiegjenforeninger med folk som har vært fengslet og omplasserte. Dette er saker som det haster å komme i gang med.

Derfor ber vi om solidaritet fra dere.

- Er det en tradisjon med lokale grupper på Øst-Timor? Og i så fall hva har rollen til disse gruppene vært?

- Nei, vi har ingen tradisjon på dette området. Kvinnene er vant til å lide, og de lider i stillhet. Vi hadde lyst til å prøve ut dette med grupper for å se hvordan det vil virke. Vi kan ikke starte gjenoppbyggingen i stor skala. Vi må prøve oss fram først. Vi starter et par steder med lokale grupper som kjenner terrenget og til de problemene som skal løses. Øst-Timor har en historie med 500 år kolonialisering hvor kvinneundertrykking er en del av det. Kvinnene er blitt veldig underdanige. Før 1975 var kvinnenes rolle å reprodusere. Etter invasjonen måtte kvinnene også i stor grad forsørge familien fordi da forsvant mannen, enten i fengsel, tvangsarbeid, eller de slåss i frigjøringshæren.

Forsoning?

Som alle land som har gjennomlevd blodige og opprivende konflikter, står også Øst-Timor overfor spørsmål om hvordan

oppgjøret etterpå skal være i forhold til motparten.

- Det fantes organisasjoner og grupper som var for integrering med Indonesia. Vil de nye styresmaktene være åpne for forsoning med disse?

- Integrasjon med Indonesia er å anse som en fortsettelse av den indonesiske maktpolitikken. Hvis de som var for en integrering, nå er villige til å delta i gjenoppbyggingen av landet, er vi sjølsagt åpne for å finne former for forsoning. Men husk at det ble begått mange drap og grove overgrep, og folk som har begått kriminelle handlinger, må straffes, sier Lucia Lobato.

- Vi forsøker å samle vitner til de grove menneskerettighetsbruddene. Vi vet ikke riktig hvordan vi skal gå videre, men uansett samarbeider vi med FN. Vi har foreslått en undersøkelseskommisjon. Menneskerettighetsgrupper i Indonesia har bedt om å få etablert et internasjonalt tribunal så snart som mulig. Det kan gi en positiv effekt for Indonesia fordi det har skjedd så mye over tid som ikke er blitt straffet. FN kommer nå tilbake til Øst-Timor og skal nå kartlegge folks situasjon. Vi trørnok at det skal gå fordi FN arbeider i Øst-Timor. For oss er FN en garantist for sikkerheten.

- Hittil har vi støttet frigjøringskampen i Øst-Timor, og særlig har vi gått mot undertrykking og voldtekt av kvinner. Mange indonesiske kvinneorganisasjoner er i opposisjon til indonesiske myndigheter, også mot den nye regjeringen. Det som skjedde i Øst-Timor, ble støttet av det indonesiske militæret. Vi har blant annet gitt støtte til flyktninger, forteller Ecoline Situmorang som arbeider i PBHI (Legal aid on Human Rights) i Indonesia.

Et sterkt møte med Øst-Timors kvinner i Bergen

IKFF og Kvinnefronten stod som hovedarrangør for et seminar om kvinners situasjon i Øst-Timor. Ideen kom fra Øst-Timor miljøet i Bergen og Gerd Fadnes, som er koordinator ved Mottaksenter for seksualisert volds-/overgrepssatte ved Bergen Legevakt, og det var dei som stod for planlegging og gjennomføring. Økonomisk støtte kom fra FOKUS og fra norsk og portugisisk UD.

Arrangementet startet med en solidaritetskonserter for Øst-Timors kvinner i Peer Gynt Salen i Grieghallen der ca 300 personer møtte opp. Kvelden etter var det fest for gjester og arrangører i Krypten i den Katolske Kirke i Bergen.

Seminalet si målsetting var å gi øst-timorske kvinner høve til å presentere sin situasjon i møte med norske kvinneorganisasjonar, med tanke på vidare samarbeid og støtte. Dei fleste av gjestene, ti til saman, heldt innlegg som til saman dekkja viktige område av den kvinnepolitiske agenda. Det var sterkt å høre dei fortelje om kva dei hadde gjennomgått under frittidskampen. Tortur og voldtekt var systematisk blitt brukt som middel til undertrykking.

Representantar frå ni norske kvinneorganisasjonar hadde ordet og fortalde om sine organisasjonar og om dei sakene dei arbeider med. Frå oss var det Kari Strømmen som fortalde om både det internasjonale og nasjonale arbeidet til Kvinneligaen.

Ein del av kvinnene frå Øst-Timor møtte uka etter representantar for UD og Norad i Oslo. Her fekk kvinnene presentert sitt ønske om støtte til å reorganisere Øst-Timors Kvinneorganisasjon og komme i gang med nye prosjekt inne i Øst-Timor. Dei ville prioritere oppbygging av kvinnesenter for å tilby rehabilitering og støtte til traumatiserte kvinner og barn. Dei fekk informasjon om den norske bistanden til Øst-Timor og forsikringar om at han vil halde fram i tida som kjem.

Eva Fidjestøl

FN tilbake til Øst-Timor

FN-kommisjonen besøkte Øst-Timor i slutten av november for å undersøke beskyldningene om brudd på menneskerettighetene etter valgfallet i august. Hundrevis av mennesker ble drept og titusener måtte rømme og ble fjernet fra hjemmene sine.

Kommisjonens konklusjoner er klare. Den indonesiske hæren var ene og alene ansvarlig for terroren og overgrepene. Jakarta har reagert med stor irritasjon på kommisjonens funn og mener at den har basert seg på ubekreftede beskyldninger som de mener er ensidige og selektive. Den indonesiske presidenten, Abdurrahman Wahid, har sagt at ingen av hans generaler skal bli stilt for en utenlandsk rett. Måneden etter måtte general Wiranto gå. Opprinnelig ønsket FN å etablere et internasjonalt tribunal om menneskerettigheter for

å stille de skyldige for grusomhetene for retten. På grunn av endrede forhold i Indonesia, vil en nå overlate oppgjøret til Indonesia.

Generalsekretær Kofi Annan sier at volden har sunket siden FN soldatene kom til Øst-Timor.

I en FN-rapport fra Sikkerhetsrådet sier Annan at Øst-Timor var i en sjokktilstand etter fjorårets orgie av ødeleggelser. FNs overgangsadministrasjon i Øst-Timor har måttet skape arbeid og sørge for en rekke sosiale ytelser.

- Konsekvensene av de systematiske ødeleggelsene og volden i september i fjor og påfølgende nedbryting av sivile og offentlige tjenester vil fortsette å være alvorlige hindringer i overskuelig framtid. Videre vil utbredt arbeidsløshet og ødelagt skolesystem og andre sosiale og offentlige tjenester kombinert med høye matvarepriser og andre daglige nødvendigheter bidra til alvorlige sosiale problemer. Kofi Annan advarer mot den økende kriminaliteten i hovedsstaten Dili på grunn av disse forholdene.

Generalsekretæren sier at de totale dødstallene fra fjorårets vold enda ikke er kjent. Omkring 200 lik var blitt oppdaget i en massegrav, men hundrevis av områder kan ikke graves opp for mot slutten av regntida.

Fortsatt befinner omkring 200 000 øst-timoresere seg i flyktningeleire i Vest-Timor. I mange av leirene blir utenlandske personer, inkludert FN-personell, nektet adgang. Dette gjør det mulig for hæren og militsgrupper å fortsette terroren.

Ellen Elster

GAVE TIL FRED OG FRIHET

Vår oppfordring til å gi gave til bladet har resultert i mere enn vi turde håpe på. Faktisk er vi stolte av IKFFs medlemmer og «fred og frihets» abonnenter, og tar deres støtte som tegn på interesse og ønske om at vi fortsetter med utgivelse.

Pr. 4. februar har vi mottatt kr. 15 000,-.

Med takk noteres navnene på de glade givere:

Gerd Digerås
Karen Skjæveland
Sidsel Andersen
Ingeborg Haugen
Gudny Hansen
Elise Redse
Anne Marie L. Tarberg
Aase Brit Borsheim
Tippa Hareide
Aase Gauslaa
Randi Evensmo
Ruth Thomsen
Bård Haugland
Brit Broch Bathurst
Kari Skoglund
Karl O. Rikardsen
Solvei Fjæstad
Dagny Skauge
K. Fjelberg
Eva Tennfjord
Kjellrun Romyhr
Johanne Skog Gripsrud
Unn Lund
Signe Eriksen
Magnus Lund
Karin Årsvoll
Ellen Bonnevie Seip
Magnhild Riise
S. Fagerli
Rakel Lapin
Anne Karen Onshuus
Bjørn Ruud
Solveig Heider
Gudrun Oftedal

I tillegg er det kommet bidrag fra åtte som ønsker å være anonyme.

Manglende kvinneperspektiv på konflikten mellom Eritrea og Etiopia?

Eva Fidjestøl

I haust hadde IKFF avdeling Bergen ope temamøte i Bergen Internasjonale Kultursenter. Forskar og Etiopiaspesialist Siegfried Pausewang frå Christian Michelsens Institutt heldt foredrag om bakgrunnen for konflikten mellom Eritrea og Etiopia. Fotograf og sosial-antropologistudent Thera Mjaaland fortalde frå sine reiser til det krigsherja området Tigray på grensa mellom dei to landa. Anne Kathrine Torvund viste dokumentarfilmen sin om kvinner i krig i Eritrea, og deltok i debatten etterpå.

Debatten vart lang og intens. Det oppstod spenningar mellom eritrearane og etioparane. Dei la skulda på kvarandre for at krigshandlingane hadde starta att, og begge partar brukte sterke ord for å skildre lidningane til folket sitt. Kvinneperspektivet på krigen kom for lite fram i debatten.

Filmen til Anne Kathrine Torvund er tankevekkjande og burde vore eit godt utgangspunkt for debatt. Han handlar om

*En stolt bestemor
Foto: Zoia Grannes*

etiopiske kvinner som opplevde full likestilling som soldatar og som fekk store problem med å tilpasse seg den tradisjonelle kvinnerolla i fredstid.

Vi norske vart skulda for å sjå på denne konflikten utifrå manglande kunnskap. Det vart i det heile for mange problem på ein gong å halde styr på. Likevel slutta kvelden med at både etioparar og eritrearar takka oss for at vi hadde teke initiativ til denne kvelden, og for at vi brydde oss om deira situasjon og ønska informasjon frå dei. Det vart understreka at vi må sjå framover, og at folk frå begge sider i konflikten må hjelpe kvarandre til å finne løysingar. Eritrearane sa dei ville arrangere eit nytt møte og invitere oss.

Medlemmer frå Eritreisk Forening hadde laga sin tradisjonelle festmat «Ingjera» som dei selde i pausen til inntekt for eritreiske flyktningar. Kvelden vart fint leia av Kari Strømmen. Ho nytta høve til å informere om IKFF og verve nye medlemmer.

OM BLADET - HVA NÅ?

De senere årene har det vært en løpende diskusjon i redaksjonskomiteen, i landsstyret og på landsmøter om «Hva nå? med fred og frihet».

For å holde standarden og regulariteten kreves det mer og mer ressurser både økonomisk og - ikke minst - arbeidskraft enn det synes mulig for tiden.

En av de mange argumenter for å opprettholde bladet som det nå fremstår fire ganger i året på pent papir og med lødig innhold, er at det er det eneste vi kan tilby våre mange medlemmer rundt omkring i landet.

En uærbødig røst spurte forsiktig: Hva tilbyr de mange medlemmer rundt omkring i landet sin organisasjon? Jo, dere betaler kontingent - og takk for det. Og når redaksjonskomiteen er på tiggerferd kommer det store og små bidrag fra alle kanter.

På grunn av sykdom er redaksjonskomiteen desimert i det siste, og nå ber vi om bidrag til stoff i bladet. Det er sikkert en del av arbeid for fred & frihet som appellerer spesielt til noen av dere. Kanskje foregår det noe på deres hjemsted som har relevans til det vi driver med i IKFF. Skriv en artikkel eller en liten snutt om dette til oss.

Det kan gi oss en følelse av samhörighet å høre fra mange kanter av landet, og det vil gi oss i redaksjonen et velkomment tilskudd. Kan du sende en diskett (den blir returnert), er det fint, men ellers kan du skrive for hånd eller på maskin. Kontoret ordner så det blir i riktig format for trykkeriet.

Redaksjonskomiteen sier på forhånd takk, og vi gleder oss til å motta bidrag.

SiA

NORDISK MØTE I HELSINKI

Edel Havin

IKFF-representanter fra de fire nordiske land møttes i Kvinneunionens hus (Villa Salin) i Helsinki 19. og 20. februar 2000. Tre felles nordiske prosjekter ble foreslått for de nærmeste årene.

1. Berlin 2000

Det nordiske bidraget skal være til WILPF-seminaret om rasisme som skal holdes i tilknytning til IEC-møtet sommeren 2000. Temaene ble fordelt mellom de nordiske landene:

Sverige: «Rasist-jeg?» «Det du gjorde var bra!» - Eksempel på en kampanje mot rasisme.

Norge: «Rasismens intellektuelle røtter».

Danmark: Hva skjer med lovgivingen og med massemediene? - Eksempler fra Danmark.

Finland: Schengen-avtalen.

Det skal lages et dokument på engelsk og eventuelt arrangeres en workshop.

2. WILPF-kongressen 2001

Vi ønsker å lage et opplegg for «kvinneperspektiv på sikkerhetspolitikken i europa». Temaene foreslås fordelt på følgende måte:

Finland: Atomvåpen og atomreaktorer.

Danmark: EU, NATO og OSSE.

Sverige: Militarisering og økonomi.

Norge: Militarisering i verdensrommet, militarisme og miljø generelt.

Dette er tenkt som en workshop eller et seminar. Det lages et skriftlig materiale på nordisk og engelsk.

3. Nordisk nettverksbygging

med landene i nord-østlige del av Europa, blant annet Polen, Estland, Litauen, Latvia, Russland, Hviterussland og Ukraina. De andre nordiske landene er opptatt av Baltikum-området. Norge skal spesielt jobbe med Hviterussland og Tsjetsjenia. Planene omfatter et forberedende møte i Helsinki våren 2001 med maksimum 30 personer. Hovedarrangementet vil bli holdt i Sør-Sverige i år 2002. Selve temaet for møtet og innholdet vil bli bestemt på formøtet i 2001.

Møtet sendte et lykkeønskninger med vedlagt PICASSO-genser til den nye finske presidenten Tarja Halonen. Hun holdt forøvrig en tale for oss på WILPF-kongressen i Helsinki i 1995.

Deltagerne på det nordiske møtet tok også opp tradisjonelle gjøremål som rapporter fra hvert land. Orienteringer om hva som foregikk på europeisk og internasjonalt nivå.

Viktige møter ble registrert:

- Dansk landsmøte 8.- 9. april på Borups Højskole i København.

- Svensk kongress 6.-7. mai i Göteborg.

- Norsk landsmøte 29.- 30. april på Kvinneuniversitet på Løten.

- Finsk landsmøte i slutten av mars eller i begynnelsen av april.

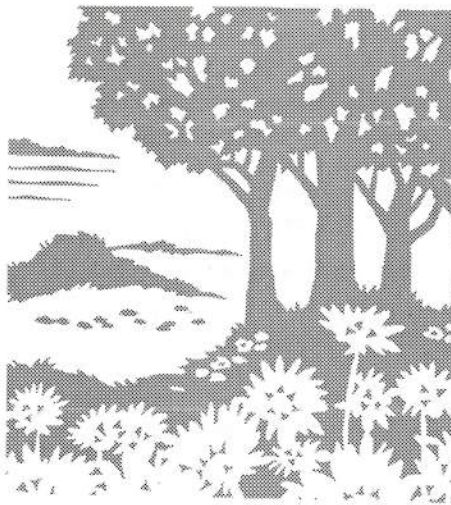
- WILPF's 85 fødselsdag er 28.april.

Det vil bli laget et referat fra møtet som kan fåes på IKFF's kontor.

Nobelprisvinner Jose Ramos-Horta vil ha kvinner i ledelsen

Under en høytidelighet i FN i november ble Øst-Timors kjente uavhegighetsforkjemper Jose Ramos-Horta tildelt Haagappellen for Freds nystiftede fredspris.

I sin takketale snakket han mye om utfordringene i gjenoppbyggingen. Her trakk han spesielt fram det han betegnet som en pinlig ubalanse i kjønnsfordelingen i motstandsbevegelsen. I den timoresiske politiske ledelse på 21 personer er det bare en kvinne. Dette er en skandale, etter som de ikke er noen mangel på dyktige, modige kvinner som allerede har bidratt betydelig i sjølstendighetskampen, tordnet Ramos-Horta.

FOKUS nytt nr. 2/2000

Sidsels Plukk

Første nummer av «fred og frihet» etter 2. verdenskrig kom ut i oktober 1945. Her kan vi lese om jubel og begeistring, ettertanke og undring over «Hva Nå?».

Marie Lous Mohr appellerer til folk om å bli med i fredsbevegelsen. Hun ber: «Bli aktivt med og få også andre med! Men tap ikke tiden! Det haster!». En ildsjel var hun både før og etter krigen.

Vi kan også lese at Osloavdelingen holdt sitt første møte 9. oktober 1945 med korte innlegg av Marie Lous Mohr, svenske Signe Fredholm, brit-iske Myrtle Wright og formannen Ingerid Borchgrevink. Inger Sviggum holdt foredrag om UNRRA.

I det samme nummeret var det sterke oppfordringer om å aktivisere seg i hjelpearbeidet for krigens ofre, og at alle fredsorganisasjoner skulle gå sammen om å skape en felles fredsfront.

Landsstyrets medlemmer var Marie Lous Mohr, formann, Sigrid Helliesen Lund, nestformann, Aagot Thilesen Lund, sekretær, Dagny Schou, kasserer og Sigrid Larsen. Suppleanter: Lova Abrahamsen og Ingebjørg Sletten. Redaktør for denne førsteutgivelsen av bladet vårt var Ursula Jorfald.

Går vi tilbake til 1940, ser vi at siste nummer før 9. april kom ut i mars. Altså for 60 år siden i disse dager. Krigen utenfor våre grenser hadde vart i nærmere 6 måneder, og bladet appellerer til medlemmene om å støtte hjelpearbeidet i og for Finland. En blir bedt om å støtte Nansen-hjelpen for flyktningebarna ved å kjøpe Kvinne-ligaens vakre blå merke og sette det på brev og pakker.

I november 1937 kan vi lese:

«Endelig er dagen kommet da vi også her i vår norske gruppe av IKFF kan starte vårt eget blad. Det skal være et bindeledd mellom oss alle, minne hver enkelt av oss om at fredstanken nu mer enn noensinne før må holdes levende og omsettes i aktivt arbeid. Det skal gi opplysning om fredstiltak hjemme og ute, om vårt hovedkontors aktivitet i Genève, om Folkeforbundets virke og Verdenssamlingen for fred. Måtte dette lille blad (ja, det var lite!) styrke samfølelsen mellom oss, hjelpe oss i vårt vanskelige arbeid for rettens seier over vold, for sannhet, fred og frihet».

Marie Lous Mohr skrev dette lille «programmet» for bladet.

Og det kan vi vel stemme i også i dag.

●●●●● Nytt fra avdelingene

Bergen

Vi hadde eit haustsemester i 1999 med mykje aktivitet sjølv om det berre er ei lita gruppe av medlemmene som er aktive. Utanom styremøta har vi arrangert eit ope temamøte om konflikten mellom Eritrea og Etiopia, delteke i demonstrasjonar og på seminar, vore medarrangør av seminar om Øst-Timors kvinner, delteke med avisinnlegg og appellar. Fadderprosjektet for krigsskade tsjetsjenske barn held fram. Avdelinga har og sendt ei resolusjon i protest mot krigen i Tsjetsjenia til Yeltsin, Putin Kofi Annan og FN's tryggleiksråd frå hovedkontoret i Geneve. Sjå også andre steder i bladet.

IKFF har vore med i Antikrigsnettverket i Bergen sidan starten. Under NATO bombinga i Serbia var vi med og demonstrerte mot denne krigen kvar laurdag. På hausten arrangerte Antikrigsnettlet ein demonstrasjon mot krigen i Tsjetsjenia, og både Zoia Grannes og Kari Strømmen heldt appellar.

Medlemmer frå IKFF i Bergen deltok aktivt på ein konferanse same haust om Balkankrigen, nye NATO og kampen for fred med foredrag og i debatten. Under-teikna heldt eit foredrag om:

Utarmauran i ammunisjon brukt i krig .

Raftoprisen for 1999 vart gitt til Gennadij Grusjevoj, leiaren for Barn av Tsjernobyl i Minsk i Kviterussland. Kvinneligaen var ikkje direkte involvert, men spelte ei viktig rolle. Vi inviterte Irina og Gennadij Gruejevoj til Bergen i samarbeid med Christian Michelsens Institutt og FN Sambandet for to år

sidan, og presenterte dei for styret i Raftostiftelsen.

Det er ei stor glede for oss at det ser ut til å gå i orden med oppretting av ei WILPF gruppe i Minsk. Irina Grusjevaja har arbeidd for det lenge. I april reiser underteikna til Minsk for å vere med på eit WILPF møte der.

Eva Fidjestøl

Oslo og Omegn

Årsmøtet avholdes 13. mars kl. 18.00 i nye lokaler, Storgata 11, 5. etasje. Foruten årsberetning, regnskap, innkomne forslag og valg, vil journalist Elisabeth Eide innlede om «Kvinner i Afghanistan prisgitt Mullahenes dekreter». Hun har nettopp kommet hjem fra Afghanistan og vil fortelle om sine inntrykk derfra. Inngangspenger kr. 50,-.

Høsten 1999 arrangerte Oslo-avdelingen sammen med Antirasistisk Senter et temamøte om rasisme. Hovedinnleder var Nils Johan Lavik som nylig hadde gitt ut boka «Rasismens intellektuelle røtter». Fred & frihet bringer en rapport fra møtet i neste nummer.

cc

Sandnes

Avdelingen har allede avholdt to møter i det nye århundret.

Det første møtet tok for seg «Kvinnenes fredsbevegelse på åttitallet». Det andre var årsmøtet 17. februar. Christine Lander innledet om den nye satsingen på fredsutdanning.

I det dette nummeret kommer ut,

avholdes et møte hos Johanne Skog Gripsrud onsdag 15. mars kl. 19.- Skog Gripsrud, Torkel Håbeths vei 31. Neste møte er torsdag 4. mai kl. 19.00 i Skeianetunet (Eldresenter).

På møte i Sandnes i desember 1999 hos Raket Lapin, var vi bare fire tilstede, Berit Oldeide, Ellen Sværi, Johanne Skog Gripsrud og vertinnen sjøl. I den koselige før-julspynta stua med tendte lys, kaffè og mat, drøftet vi fredsarbeide med peiling langt inn i nest årtusen. Det nye Kulturhuset i Sandnes ble også kommentert, og Berit Oldeide leste i den anledning Andre Bjerke's dikt: KUNSTNEREN.

Johanne Skog Gripsrud

Troms

MAUKEN-BLÅTIND

Kvinneligaens aktivist, Hermien Stoop Prestbakmo i Troms, har sammen med lokale grupper og andre aktivister kjempet en lang kamp mot det militæres planer om bygging av skytefeltene Mauken og Blåtind.

Stortinget vedtok å slå sammen skytefeltene Mauken og Blåtind i Troms i 1997. En av forutsetningene den gangen for utbyggingen var at reindriften skulle kunne overleve i området, og at reindriftsfaglige vurderinger som fulgte Regjeringens forslag om sammenbindingen, skulle garantere dette. Nå har det militære laget en tiltaksplan for reindriften i området. Men tiltaksplanen er uten tilstrekkelige reindriftsfaglige vurderinger, og Sametingsrådet krever at denne tiltaksplanen trekkes tilbake.

Reindriftssamene krever også at Regjeringen stanser militærets ønske om å få forhåndstillatelse til ekspropriasjon for å kunne starte byggingen til sommeren. Reindriftssamene ønsker å få saken rettslig belyst av internasjonale domstoler i lys av folkerettens minoritetsvern.

Kvinneligaen har fulgt saken gjennom mange år, og fred & frihet har belyst den ut fra flere forhold. Det handler om økende militariseringen av nordområdene og et ledd i den nye militære strategien. Det handler også om overgrep mot urfolks interesser. Og ikke minst handler det om overgrep mot naturen. Alle forholdene er sentrale deler av kvinneligaens handlingsprogram.

cc

NYTTIG LESESTOFF FRA IKFF

- * Johanne Reutz Gjermoe: For likeverd og fred.
 - * Birgit Broch Utne: Opplæring til fred. Et feministisk perspektiv
 - * IKFF-Rogaland 40 år. Redaktør Johanne Skog Gripsrud
 - * ForUMs fredgruppes studiebok fra 1995 om fred, miljø og utvikling v/ Svein Hjetland og Mari Holmboe Ruge som redaktører
- Pris: 30 kroner pr. stykk pluss porto.

MATERIELL FRA IKFF

Til nordisk møte i Oslo i høst hadde deltakerne fra Gøteborgkretsen med seg T-trøyer med Picassomotivet «Kvinner og fuglen». Trøyen finnes i assosierte farger med hvitt motiv og koster kr. 115,- til kr. 140,-.

Dessuten har vi fremdeles noen igjen av våre vakre blå skjerf med hvite og gule liljer. Prisen er nedsatt til kr 50,- pr stk.

De som vil ha våre vervingsbrosjyrer får disse mot å betale porto.
PORTO KOMMER I TILLEGG TIL DE OPPGITTE PRISER

IKFFs kontor er betjent mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl 0900 - 1200, men det kan nok hende du treffer noen utenom den tiden også på telefon 23 01 03 40 eller faks 23 01 03 01 eller e-post ikff@online.no

●●●●● Nytt fra WILPF

Ansvarlig for siden: Edel Hauvin Benkes

WILPF 85 år i april 2000

WILPF 85 år i april 2000

Bruna Nota, IKFF's internasjonale president, skriver brev til seksjonene i februar og minner alle om at WILPF har 85 års jubileum i april i år. Hun ser på vår historie fra 1915 og sammenligner med situasjonen i dag, i år 2000.

«I april 1915 møttes omkring 1200 kvinner fra krigførende og nøytrale land i Haag for å protestere mot første verdenskrig. De ba om nedrustning, om sosial og økonomisk rettferdighet og om kvinners fulle deltagelse i beslutningsprosesser og satsing på fredelige løsninger på krig og konflikter. De møtte store vanskeligheter fordi landene var ødelagt av krig, slik mange gjør i dag. De hadde ikke tilgang til e-post, fax eller fly for å lette kommunikasjonen mellom dem. Mange kvinner i våre dager har heller ikke anledning til å bruke disse hjelpemidlene.

Men kvinnene som møttes i Haag, hadde styrke, overbevisning og felles engasjement for å handle.

Vi som er WILPF'ere i flere land på jorda, fortsetter den tradisjonen kvinnene i Haag startet - vi krever nedrustning og ikkevoldelig forebygging av og svar på konflikter sammen med sosial, politisk og økonomisk rettferdighet. Vi krever at stemmene til fredelskende kvinner må bli hørt, og at de får delta på likefot med menn der viktige avgjørelser taes.»

Bruna Nota har sett på WILPF's nyhetsbrev under andre verdenskrig og ble så beveget av dem at hun foreslår å publisere dem i forbindelse med 85 års jubileet.

Jubileumsdatoen er egentlig 28. april, men markeringen kan foregå hele året. Brunas sender hilsener til alle og ber om å få vite hva de forskjellige seksjonene og avdelingene planlegger å gjøre slik at seksjonene kan utveksle gode ideer.

WILPF internasjonalt vil markere året blant annet med:

- Nedrustningsseminaret i Geneve i mars
- «The World March of Women 2000»
- UNESCO's internasjonale år for fredskultur
- FN's konferanse om rasisme og fremmedfrykt
- Seminar og IEC-møte i Berlin i juli/ august
- Beijing+5, arbeid med NPT - ikke-spredningsavtalen

Fra kontoret i Geneve

Michaela Told begynte i stillingen som generalsekretær for WILPF i januar. Like etter leste hun uttalelsen på vegne av hele NGO-gruppa som arbeidet med «Women in armed conflicts» på det europeiske formøtet til Beijing + 5 prosessen som ble holdt i Geneve. Mari Holmboe Ruge møtte i NGO-møtene fra IKFF og har et eget innlegg i bladet om dette.

Michaela Told sendte ut sitt første rundbrev i februar. Her forteller hun om planene fremover.

WILPF har fått to nye hjelpere på Geneve-kontoret: Manjima fra India (Menneskerettighetsaker) og Cate fra Australia (nedrustning og økonomisk rettferdighet).

Det er kommet en internasjonal telefonkatalog (også med e-post) ajourført så godt som mulig. Denne er nyttig å ha, spesielt når man er ute og reiser til land der vi har seksjoner.

Medias håndtering av krig og fred

Som vanlig arrangerer WILPF et seminar i Geneve i FN-bygningen i forbindelse med markeringen av kvinnedagen. Tidspunktet er fra 7. - 9. mars, og temaet er om mediens håndtering av krig og nedrustnings-spørsmål, og hvordan de samme mediene kunne bidra til å skape en fredskultur.

Rapport fra Costa Rica

Rapporten fra IEC-møtet (International Executive Committee Meeting) i Costa Rica i august 1999 foreligger nå. Det er Felicity Hill i New York som har redigert den.

WISE

A WISE SPECIAL FOR MEN kalt «Women respond to the nuclear threat» ble utgitt i fjor sommer. Det er et spesialnummer av heftet WISE NEWS COMMUNIQUE 509/10 May 11, 1999. Her finner man en samling bidrag fra mange kvinner, også WILPF-kvinner som blant annet Coleen Burke, Felicity Hill og Sharon Riggle.

Heftet kan fåes hos WISE International, P.O.Box 59636, 1040LC Amsterdam, Nederland; telefon 31 20 61 26 368; faks 31 20 6892179. (WISE står for World Information Services on Energy.)

Våpeneksport til Tyrkia

IKFF har merket seg med undring og skuffelse at Regjeringen like før jul innvilget eksportlisens for Penguinraketter til den tyrkiske marinen, skriver IKFFs landsstyre til Utenriksdepartementet i begynnelsen av dette året.

«Vi kan ikke se at de forholdene som er nevnt i pressemeldingen av 20. desember på noen måte er gode nok grunner til å bryte eksportstansen fra 1995. De positive tendensene som finnes mht Tyrkias respekt for menneskerettighetene, er erlæringer og ser foreløpig ikke ut til å være nedfelt i praksis.

Vi ber Regjeringen omgjøre beslutningen dersom det ennå er tid til det, og i hvert fall avvente den offentlige debatten om Stortingsmelding nr 21 (1999 - 2000), Menneskeverd i sentrum før endelig tillatelse gis.»

VERNEPLIKT OG KVINNER - LIKESTILLING?

Au Johanne Skog Gripsrud

Bladet «fred og frihet» var akkurat kommet da Sandnesavdelingen møttes rett før jul. Møtedeltakerne syntes at det var innholdsrikt, og at det utmerker seg på mange måter med sitt visyn - og sitt perspektiv på fredsrelaterte spørsmål. Bladet hadde fortjent bederlig omtale i avisenes lederspalter. Men de har også tatt inn en artikkel fra likestillingsombudet Anne Lise Ryel, om «Verneplikt for alle eller ingen», som vi oppfatter som misforstått «likestilling». Argumentene er velkjente i alle NATO-årene og er utnyttet i «likestillingens navn» fra 1970-årene. Dessverre. Vi kan ikke sterkt nok poengtere at kvinner må respekteres for sitt LIKEVERD som kvinner.

Burde vi få en lov for likeverd i stedet for likestillingsloven?

Vårt likestillingsombud, Anne Lise Ryel, argumenterer for verneplikt for kvinner ut fra likestillingsloven, ser jeg av en artikkel i fred & frihet, nr. 3 - 4, 1999. Jeg konstaterer at også kvinnes likestillingsombud har adoptert militaristenes «vri» på kravet om likestilling. Den «vrien» kjenner vi fra alle etterkrigsårene/NATO-årene. Reklamens første bud er som kjent å gjenta budskapet - om og om igjen til folk har akseptert det. Det er en form for press og manipu-

lering som fungerer like bra i demokratier som i diktaturer. I likestillingsombudets formulering vil akseptering av «kvinner i forsvaret» nå mye lenger ut enn det skulle komme som forslag fra militære talsmenn.

90-årenes kvinnebevegelse

Da FN lanserte kvinneåret i 1975, var budskapet: Likestilling - Utvikling - Fred.

Den nye kvinnebevegelsen fikk en pangstart i 1975, men det som kom til å endre kvinnebevegelsen og dermed samfunnet vårt, var likestillingsbudskapet. Noen vil også hevde at «likestilling» har medvirket til å splitte kvinnene like meget som det har skapt fellesskap. Burde vi heller hatt en lov for likeverd?

Opprinnelig hadde den nye kvinnebevegelsen minst to retninger: Nyfeminismen gikk inn for et mykere samfunn og søstersolidaritet. En mer radikal retning sto Kvinnefronten med klare mål om selvrealisering. De gamle kvinneorganisasjonene, som hadde rotter tilbake til århundreskiftet 1900, fikk liten oppmerksomhet. Men ut av 1970-årenes nye kvinnebevegelse kom også en tredje retning: Fredsbevegelsen: En viss fornyelse fikk Internasjonal Kvinnelig for Fred og Frihet. Sammen med nykomlingen av bevisstgjorte Kvinner for fred og Nei til Atomvåpen satte de preg på norsk og internasjonal fredsbevegelse. En samlet fredsbevegelse sto bak 1980-årenes omfattende fredsmarsjer.

Med Berlinmurens fall i 1989 var det mange som så for seg en ny æra i menneskenes historie etter at den «kalde krigen» nå var slutt. Men hva skjedde? 1990-årene har vært de mest krigerske siden 2. verdenskrig.

Likestillingens tveeggede sverd

Ved inngangen til år 2000 står fredsbevegelsen desillusjonert og maktesløse som vitner til oppslutning om krigene som utspilles - også på europeisk jord. Etter 50 år med «kald krig», er det blitt vanskeligere enn noen gang å få oppslutning om fredsbevegelsens ideelle linje: forhandling og konfliktløsning gjennom ikkevoldsmetoder slik også FN-pakten forplikter til.

Nå heter det heller ikke «angrepskrig» når det såkalte «verdenssamfunnet» angriper konfliktområder. Med bomber og granater legges land i ruiner. Sivilbefolkningene jages på flukt, voldtekter og terrorisering ødelegger livet for uskyldige mennesker. Verdenssamfunnets straffemetode, såkalt «fredsskapende innsats», har FN's stilltiende

velsignelse. Fredelig Norges regjering støttet «fredsbombingen» i Jugoslavia.

Også kvinner er med i denne innsatsen. Media passer godt på å få de kvinnelige soldatene med i sine reportasjer. De løftes opp slik at vi kan se dem.

«Kvinnens adgang til det militære» som det heter i den politisk styrte vrien på likestilling, er en ulykke. Den er en avsporing av kvinnes styring av sin egen utvikling.

Det er ikke mulig å skape fred og fredskultur så lenge krig aksepteres som konfliktløsning. Slett ikke er det mulig å få bort krigen og volden i samfunnet så lenge forskningen på stadig ny våpenteknologi fortsetter, produseres og eksporteres fra land til land.

Takket være «likestillingens tveeggede sverd» risikerer vi at kvinner medvirker til å forsterke det tradisjonelle maskuline krigersystemet. Krigskulturen har høysesong i vår tid. Også i u-landene, der menneskene mangler det meste av basisbehov, ser vi det samme mønsteret: militarisering av befolkningen. Våpen finnes overalt, og kvinner og barn er både flyktninger og soldater.

Kvinnens likeverd

Vold avler vold. Det burde århundredes utallige kriger og undertrykkernes brutale framferd mot menneskene, ha lært oss. Forfølgelse av mennesker, voldtekter, ran og drap sprer seg. I tillegg til virkelighetens vold i folks hverdag, sprer underholdningsbransjen i alle land ut sine daglige doser i vel etablerte institusjoner, på kino og TV-kanaler.

Vil vi akseptere at vi ikke kan skape en bedre verden enn den som truer våre menneskerettigheter i dag?

Nei! «La år 2000 bli året for ikkevold og fredskultur!»

Oppfordringen kommer fra Nobelprisvinnere og UNESCO. Skolene og foreldrene har en vanskelig jobb å gjøre når de skal oppdra barn og unge til fred og fredskultur.

Jeg har tro på at kvinnene representerer den største ressurs i arbeidet for fred og fredskultur. Jeg er redd for at likestillingskampen har svekket vår tro på oss selv og vår naturgitte forutsetning for å verne om livet. Kvinnene har vist at de representerer en ressurs for samfunnet som vel har forbløffet de aller fleste. Men vi må ikke undervurdere vår betydning som slektens mødre. Det er like enestående å være kvinne som å være mann.

Fra **FN**

Materialet er hentet fra «Brennpunkt FN»,
utgitt av FN-Sambandet i Norge.
Hjemmesider: <http://www.fn-sambandet.no>

FN-komitee handlingslammet i Colombia

FN innrømmer å være handlingslammet overfor volden som ryster Colombia. Samtidig roser de landets regjering for innrømmelser om rasediskriminering. I følge Komiteen for eliminering av rasediskriminering står Colombia overfor en ekstremt delikat situasjon på grunn av den væpnede konflikten og følgende for menneskerettighetene til 37 millioner innbyggere i landet. Bare på en uke har paramilitære grupper drept 28 sivile rundt om i landet.

Komiteen mener at det store omfanget av militære og paramilitære aktiviteter er vanskelig å kontrollere, og det innrømmes at det er vanskelig for FN-komiteen å si hva som bør gjøres. Komiteen har også oppsyn med anvendelsen av «Den internasjonale konvensjonen om eliminering av alle former for diskriminering» og diskuterer Colombia som et av 155 land som har undertegnet konvensjonen. I følge komiteens rapport rammes urbefolkningen og de svarte innbyggerne av marginalisering og ekstrem fattigdom. De er dessuten overrepresentert blant ofrene for volden som herjer landet.

Landet har seks millioner afrocolombianere, dvs omkring 16 prosent av innbyggerne. Omkring 2 prosent av befolkningen er indianere. Den intensiverte fiendtligheten mellom opprørere, paramilitære grupper og hæren har gjort indianersamfunnet til yndede mål. FNs Colombia-observatør, Gay McDougall peker på at Colombia har et av verdens største antall internt fordrevne. I følge FNs høykommissær for flyktninger er det snakk om rundt 7 millioner flyktninger.

Tanker omkring tusenårsskiftet

Au Sidsel Andersen

Avslutningen på på forrige årtusen var søkelyset satt på samholdet mellom generasjonene. Det var temaet for FNs internasjonale eldrear i 1999. Begynnelsen på dette årtuset er FNs internasjonale fredskulturår. Egentlig er hver dag begynnelsen på et nytt år, sier morfar i denne historien. Og egentlig er hver dag begynnelsen på et nytt tusenår og nye temaer. Sidsel Andersen gir noen refleksjoner rundt dette skiftet som handler om slekt skal følge slekters gang og håp om en mer fredlig verden.

Nyttårsdag 1928 satt en 8 år gammel jente og utvekslet tanker med morfar (65 år gammel) om årsskiftet og tiders og lekters gang. Det meste av det som det ble snakket om, er nok gått i glemmeboken, men ett utsagn har dukket opp fra tid til annen - særlig det siste året.

Morfar fortalte levende og engasjert om festlighetene i Kristiania ved overgangen fra det 19. til det 20. århundre. Jeg (åtte-åringen) lyttet med åpne ører og store øyne og undret meg over all denne festiviteten,

fyrverkeri, kanonskudd, sang og klang og massevis av folk i gatene. Jeg gledet meg allerede til neste millenniumskifte da morfar sa: «Det neste 100-årsskiftet kommer nok verken du eller jeg til å oppleve.»

Han ble altså halvveis sannspådd. Selv opplevde han å leve 53 år inn idet 20. århundre, men jeg opplevde altså å gå inn i det 21. Heldigvis er jeg med mine 80 år i stand til å undres og gledes og til å tenke tilbake og fram. Kjempefyrverkeri, festforestillinger i TV og radio og reiser til fjerne himmelstrøk og høye fjelltopper markerte overgangen for mange mennesker.

Selv tok jeg et tilbakeblikk, tenkte med glede på nyttårsdag for 72 år siden, med savn etter morfar og den kloke og lune måten han snakket om mennesker og tildragelser i fortid, nåtid og framtid til en 8-åring som nok ikke skjønnte alt, men kanskje fikk med seg en balast i livet.

Samtalen vi hadde den gangen, var jo heller ikke den siste. Det var mange - korte ordvekslinger og lange betraktninger, en god

del erting og irettesettelser opp gjennom årene. Han minnet meg ofte om ordene «Hva du evner, kast av i de nærmeste krav». Det meste vi snakket om var nok de nære ting.

Imidlertid, de «harde tredveåra» var jo spekket med begivenheter, store og små. glade og triste, fra nært og fjernt. Selv om vi den gangen ikke fikk hverken gleden eller elendigheten inn i stua slik som i dag, hadde vi jo aviser, brev og bøker og, ikke minst, besøk av folk som hadde vært der ting skjedde da det skjedde, og små gryter hadde ører den gangen som nå.

Årene fra 1940 - 45 hadde sine sorger, men også gleder. Tiden etter det har rullet og gått. Egentlig er jo hver dag begynnelsen på et nytt år, men samtidig kan man jo se at en slik ettertankens kveld en gang i året, hvert århundre og årtusen med varme ønsker for tiden framover og forsetter om alt en skal rette «oppatt fra i går», er god mentalhygiene.

Disse tankene omkring årtusenskiftet munner ut i et inderlig ønske om alt godt for alle våre lesere og for vårt arbeid med fred, rettferdighet og frihet i verden.

UNESCO-prisen 1999 - for fredsundervisning

De argentinske mødrene på Plaza de Mayo representert ved mødrenes president Hebe de Bonafini, mottok 1999 UNESCOs Pris for Fredsutdanning rett før jul i fjor av UNESCOs generaldirektør Koichiro Matsuura.

Under seremonien uttalte generaldirektøren: «Krig og konflikter har dype røtter: Økonomisk motgang, sosial urettferdighet, politisk undertrykking og brudd mot menneskerettighetene. En annen årsak, og en av de mest hardnakkede, er uvitenhet. Derfor er utdanning noe av det viktigste ved fredsbygging. Utdanning for fred, menneskerettigheter og demokrati, kan ikke skilles fra noe forsøk på oppdragelse blant de unge - og de mindre unge - om innstilling til dialog og ikkevold, med andre ord om verdien av toleranse, åpenhet og innlevelse.

Herr Matsuura refererte historien til Mødrene på Plaza de Mayo. Organisasjonen startet i 1977 av en gruppe på 14 kvinner som ba den militære diktator om å gi dem nyheter om deres barn som var forsvunnet. Han understreket også deres ikkevoldsaksjoner: «De har grunnlagt et universitet med den hensikt å lære menn og kvinner om verdien av liv, talefrihet, prinsipper og etikk, og lære dem å skape et samfunn med mer solidaritet og rettferd. Med deres mot og utholdenhet fremmer disse kvinnene på en eksemplarisk måte fredens og rettferdighetens sak.»

I sin tale fortalte fru de Bonafini om

demonstrasjonene til mødrene til de barna som hadde forsvunnet, hadde gjennomført hver torsdag i 22 år på Plaza de Mayo: «Hver torsdag føler vi at våre barn er i live. På gaten har vi lært hva våre barn allerede har fortalt: Solidaritet er den eneste vei». Hun beskrev hvordan mødrene hadde utvidet sine rammer ved å si at de var alles mødre: «Hver gang et menneske kjemper, blir våre barn levedejort». Hun solidariserer seg med «dem som hadde falt på veien, på grunn av globalisering, de som ikke har et arbeid å gå til og ikke kan gi sine barn mat». Hun la til: «Vi kjemper for livet. Vi fortsetter å kjempe for at det som har hendt ikke skal hende igjen, for å skape en generasjon av unge mennesker som ikke vil demoralisere politikken.

Herr Matsuura ga også den kanadiske lærer Irène Drolet hedrende omtale for «sitt viktige arbeid, både utdanningsmessig og etisk: for å gjenopprette skolens rolle som stedet hvor demokrati læres.» Mrs. Drolet erklærte: «Verdens nåværende situasjon uttrykker en dyp krise for demokratiet, økonomien, sosiale organisasjoner og moralske verdier. Denne internasjonale situasjonen utgjør en utfordring til moderne skoler om deres oppgave for sosialisering og den kaller på dem til å støtte utvikling av verdier som er demokratiske, miljøvennlige, interkulturelle og åpne for verdenssamfunnet.

En annen hedrende omtale ble Verein für Friedenspädagogik Tübingen som var

representert ved Uli Jäger og Günther Gugel, til del for sitt «svære forsonings- og kommuniseringsprogram» og «dets kamp mot diskriminering og vold», spesielt gjennom sitt Verdensopplæringsprogram og den internasjonale kampanje de tok initiativet til i anledning verdenscupen i fotball for å styrke «fair-play» innen sporten. I sitt svar la herr Jäger vekt på at «det er nødvendig å undersøke nye former for fredsopplæring»

Hedrende uttalelse fikk også Døtre av Maria, hjelp fra kristne i Angola, som også er aktivt engasjert i kampen mot marginalisering av unge mennesker - spesielt unge kvinner. Matsuura roste Don Bosco Sentret for profesjonell opplæring som de gjennomfører i Kakuako: «et fremragende utdannings-eksperiment for fred og sameksistens» i et land prisgitt en av de lengste og blodigste konflikter på det afrikanske kontinent. Som representant for Don Bosco Sentret takket Lorella Figgini UNESCO for at de trekker senterets beskjedne arbeid fram i lyset: «Dette er en måte å få fortalt verden at det gode, skjønt det fredelige, er mye sterkere enn det onde, og at Afrika har store ressurser, spesielt menneskelige ressurser, og burde være i stand til å gi ny mening til vår tid.»

Oversatt fra
UNESCOPRESS
15/12/99

BOK ANMELDELSER

DEN MARGINALISERTE OKKUPASJONS- HISTORIEN

Stein Ugelvik Larsen (red)
I krigens kjølvann
Universitetsforlaget

Basis for denne boken er et symposium ved Universitetet i Bergen i 1998: «linjer i norsk krigshistorie og etterkrigstid». Bokens første del: «Overblikk» gir en oversikt over de overordnede problemfelt som hittil har stått i sentrum for norsk krigs- og okkupasjonshistorie og forskning. Hovedperspektivet har vært motstand og kamp mellom hjemmefront og utefront på den ene siden og NS og okkupasjonsmakten på den andre. Stort sett omfatter denne forskningen nasjonalt minneverdige hendelser og erfaringer.

Saksområder som representerer problematiske eller delvis traumatiske erfaringer, har enten fått en beskjeden oppmerksomhet eller er blitt fortrent og neglisjert av okkupasjonshistorikerne, skriver Odd-Bjørn Fure. Han peker på flere slike tabubelagte problemkompleks som følgene av rasistiske og antisemittiske holdninger for jødernes skjebne her i landet; hvor involvert var de norske frontkjemperne i de omfattende massedrapene - utenom selve krigshandlingene - på østfronten?; hvorfor gikk kollaboratørene, de som bygget opp tyske militæranlegg, fri under rettsoppgjøret?; tyskernes sivile administrasjonsapparat; krigsbarns og NS-barns oppvekst etter krigen; norske myndigheters behandling av tyskerjentene; og ikke minst skjebnen til utenlandske krigsfanger i Norge. Det var flere drepte og omkomne blant krigsfangene (rundt 13000 russiske og 2837 jugoslaviske) enn det samlede tap av norske liv etter krigen. Fure advarer likevel mot å overlate utforskningen av disse forholdene til personer med en vinkling som diskrediterer frihetskampen.

Førsteamanuensis Stein Ugelvik Larsen ved Universitetet i Bergen, skisserer faser i drøftin-

gen av norsk krigshistorie og etterkrigstid. Stikkordmessig kan de oppsummeres slik: Årene 1945 -50, «smertetiden», var preget av debatten om rettsoppgjøret, om det militære oppgjøret og om det politiske oppgjøret. I 1950-årene, «pionerfasen», var det liten debatt om linjene i Norges historie under 2. verdenskrig. Den tredje perioden - 1960-årene ble «opptakten til revisjonismen». Tidsskriftet «Kontrast» (1965) publiserte kritiske innlegg om «mytene om krigen». Behovet for enighet hadde overskygget de nyansene som var nødvendige for å gi et fullstendig bilde av de fem dramatiske årene, ble det hevdet. I 1970-årene kom «mytene under kritikk». Den første revisjonistiske boken var Hans Fredrik Dahls (red): «Krigen i Norge» (1974). 1980-årene har fått betegnelsen: «den norske historikerstridens første periode», og 1990-årene «motrevisjonismen». Særlig Dahls Quislingbiografi ble oppfattet som en apologi for forræderen.

Annen del av «I krigens kjølvann» er viet aktuelle forskningsstudier under arbeid. Professor Tore Pryser er i gang med en undersøkelse av det tyske Abwehr under krigen og dets norske agenter anslagsvis rundt 500. Hva var de norske agentenes bakgrunn, og hvilke motiver hadde de for å la seg verve til tysk etterretningstjeneste? Dr. philos Lars Borgersrud har etterforsket de øverste norske militære sjefers valg mellom motstand og samarbeid under krigen. Miljøet i dette skjettet var konservativt, tildels aktivistisk konservativt. Konklusjonen av den omfattende undersøkelsen var at det var sju ganger så mange som samarbeidet med fienden blant dem som hadde som yrke å lede befolkningen i kamp for friheten, som blant de mange som skulle ledes.

I dag utkjempes 36 små og store kriger verden over. 20 mill. barn er på flukt. Det har rast hundrevis av kriger rundt om etter 1945. Hvis historikere skal snu hver stein i disse krigene like nitidig som i den norske frihetskampen, blir de ikke arbeidsledige det første hundreåret. Er det fåfengt å håpe på også fredsskapende og konfliktløsende virksomhet kan påkalle en smule forskerinteresse?

Elise Hübert

FRA VENSTRE ØYEKROK

Venstrevridde meningsytringer McCarthyismens hekseprosesser varte fra 1948 til 1955. De ble innledningen til den kalde krigen og hadde til hensikt å utrydde venstresida i amerikansk politikk. Dette ble også innledningen til et langt politisk engasjement for Grethe Haldorsen som ung, blåøyd student i USA. Og hun ble fullstendig frelst fra myten om Amerika som «frihetens, demokratiets og menneskerettighetenes forsvarer».

Haldorsen har vært og er en aktiv debattant både gjennom det skrevne ord og på annet vis. Hun har nå samlet artikler og kronikker hun har skrevet i Oslo-avisene gjennom 50 år og gir glimt av hendelser som har rystet verden og Norge de siste 50 årene, som Vietnam-krigen, Golf-krigen, Israel og Palestina, Kosovo, EU-kampen, Treholtsaken, Cuba osv sett fra hennes venstre øyekrok.

Tendensen i boka er sterkt anti-imperialistisk med et kritisk blikk på Vestens økende militarisme i NATO og USA. Ingen andre land eller allianser av land kan komme opp mot NATO og USAs militære og økonomiske makt, skriver hun i innledningen sin. Hun ser utviklingen i dag som en fortsettelse av Vestens og den hvite manns århundre lange undertrykkelse av «de andre», først gjennom slaveriet som førte til utryddelse av store folkegrupper, millioner av mennesker, som igjen resulterte i en rå kolonialisering på 1800-tallet og fram til vår tid, hvor de tidligere kolonilandene som i dag heter den 3. verden, fortsatt er underlagt vestens overlegne økonomiske styringsmekanismer og militærmakt.

*Boka er gitt ut på eget forlag og kan bestilles fra:
Grethe Haldorsen, Thygesonsvei 11, 0667 Oslo,
telefon 22 26 59 86, e-post ghdors@online.no
Boka koster 175 kroner inkludert porto.*

Vil du lese
Berit Ruud Retzers bok
«MAKTEN, MYTEN OG
MENNESKET
JENS EVENSEN»
Kontoret har
et eksemplar til utlån

IKFF

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo

Besøksadresse:
Storgt. 11 - 5. etg.
e-post: ikff@online.no

Postgirokonto: 0531.50.27075

Tlf.: 23 01 03 40 - Faks: 23 01 03 01
Telefontid: Mandag, tirsdag, onsdag og
torsdag kl. 09.00 - 12.00

Kasserer: Eli Hindenes
Lilleakerveien 34, 0284 Oslo
Tlf.: 22 50 80 31

Landsleder: Kari Engelsgaard,
Kari Løchen, Mari Holmboe Ruge.
Adresse IKFF-kontoret.

Representant i det Internasjonale
hovedstyret:
Edel Havin Beukes,
Løvenskioldsvei 12, 1358 Jar.
Tlf. og faks: 67 53 13 00

IKFF-avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Zoia Grannes
Kalfarli 4
5018 Bergen
Tlf. 55 31 27 20
Jobb: 55 13 40 00

Drammen: Toril Rygh
Lensmannsstien,
3030 Konnerud
Tlf. 32 88 49 19

Eidsvoll: Dagny Skauge
Hagalykja 41,
2080 Eidsvoll
Tlf. 63 96 44 58

Finnmark:
Astrid Larsson Kalvemo
9730 Karasjok
Tlf.: 78 46 71 84

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A,
1606 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad:
Lise Natland
Biodd gt. 3
4878 Grimstad

Hamar: Anna Sveberg Eggen
Orion 39,
2315 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Nordland fylke: Eva Braseth
Reinslettveien 41,
8009 Bodø
Tlf. 75 58 13 19

Oslo og Omland: Kerstin Bugge
Gøteborggt. 1,
0566 Oslo
Tlf. 22 38 52 76
og
Helga Syvrist
Tåsenveien 77
0873 Oslo

Røros: Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf.: 72 41 46 31

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt. 20, 4307 Sandnes
Tlf.: 51 66 31 67

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B,
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83 og

Kjersti Knutsen
Nedreveien 24,
4018 Stavanger
Tlf.: 51 58 74 04

Troms fylke:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6,
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Trondheim: Ingeborg Skjåk Bræk
Overlege Kindsgt. 3,
7052 Trondheim
Tlf. 73 94 06 08

Vestfold: Bjørg Berg
Mårvn. 7,
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update
utgis i Geneve,
adr.: WILPF, 1 rue de Varembe,
1211 Geneva, Switzerland
Pris: Kr. 120,- pr. år
Bestilles ved IKFF's kontor i Oslo

– BESTILLINGSKUPONG –

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem Abonnet på Fred og Frihet

Medlemmer: kr. 200,- inkl. bladet

Abonnement på Fred og Frihet: kr. 150,-

Pensjonist / ungdom: kr. 150,- inkl. bladet

Postgiro nr. 0813 5168 158

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

INNKALLING TIL LANDSMØTE I IKFF
29. - 30. april 2000
Kvinneuniversitetet, Løten

FORELØPIG PROGRAM

Lørdag 29. april kl. 10.00 - 17.00

Registrering

1. Åpning, valg av møtefunksjonærer
2. Årsmelding fra avdelinger og landsstyret
3. Regnskap

Lunsjpause

Åpen del av møtet 13.00-15.00: Kvinner og FNs fredskulturår

Innledning av Ingrid Eide, tidligere styremedlem i UNESCO
Orientering om Tromsø-konferansen om fredsutdanning

4. Innkomne forslag, presentasjon og foreløpig behandling
5. Fred og Frihets framtid

Om kvelden: markering av WILPFs 85-års dag

Søndag 30. april kl. 9.00 - 14.30

6. Arbeidsprogram 2000-2001
7. Internasjonale WILPF-saker.

IEC-medlem Edel Havin Beukes orienterer om internasjonalt styremøte i Berlin i august
WILPFs seminar om rasisme i juli

8. Nordisk og europeisk samarbeid

Lunsjpause

9. Uttalelser fra landsmøtet
10. Valg
11. Avslutning

Tidspunktene kan bli forandret pga togtider m.v. Eventuell felles transport blir vurdert. Pris: ca 700 kroner helpensjon pr. døgn. Endelig pris for hele møtet fastsettes siden.

Velkommen!

